

PARIS Nyári ivad 1880 PARIS

AUSZTRIA-MAGYARORSZÁG MÉLYEN TISZTELT HÖLGYEIEHEZ.

A Grands Magasins du Printemps Parisban,

tisztelettel tudatják, hogy képes fő tárgyjegyzékük a nyári ivadra (1) immár megjelent. A legújabbakat tartalmazza selyem, sima gyapjú és phantasia-szővetben, valamint a legszebb mintákat felöltők, jelmezek, gyermekruhák s több effélékből.

Főnébbit átvat-album egyúttal közelebbi értesítést tartalmaz szállítási feltételeinkről, ugyanis árunk vitel- és vá-m-d-i-m-e-n-t-e-s szállítással egész Ausztria-Magyarországba, a mely leginkább a Printemps által lett életbe léptetve. Az album, bérmentes megkeresésre, mindenkinek ingyen és bérmentve megküldetik.

Czím: Mr. JULES JALUZOT 5763

GRANDS MAGASINS du PRINTEMPS PARIS.

1) A tárgyjegyzék francia, német, holland, olasz, spanyol, svéd és dán nyelven kapható.

Az ifjuság szépségét

a legkésőbb agykorig megóvhatni minden

hölgy

Rövidítés, mely kiválóan feltételezi a bőr-ig-gondosabb ápolását. Ennek tiszta és gyöngéd megtartása és frissítése, foltok, vörösség, szeplők és minden bőrszenny eltávolítása, egyúttal különösen a ráncok és redők azonnali és tartós megemmielése, kiválóan eszközölhető, az annyira kitűnő hatáskában meglepő

RAVISSANTE

du dr. Lejosse à Paris. Hivatatosan megvizsgálta egyetlen ártalmatlan bőrápoló szer által. Paris, London, Bécs, Budapest, egész s hölgyvilágnak legértékesebb feltevése a fiatal kor frissességének az agykorban való megtartására: ez természetesen jók bizonyított, és mint első lépés az az ifjuság bőrének jóperek-asztaláról sem szabad hiányoznia.

Valódi minőségben kaphatók Budapesten:

TÖRÖK JÓZSEF ur

gyógyszertárban, Vértessy Sándor, Lueff M. és Kertész Tódor uraknál.

Minden családnál nélkülözhetlen a délmagyarországi tápláló és egészségi kávé.

Mint legjobb szer ellenszere minden gyomorkóznak, valamint bosszas betegségek után teljeshabdatknak, miny feloldóknak, kivált pedig gyermekeknek, görvél, kiperessés, hasmenés, sápkór és idegbajok ellen; továbbá mint kitűnő gyomorszer és pedig gyomorbajoknál valamint torokgyúknál (Diphtheria) mint kitűnő présorvív gyógyszer ajánlható. Egy csomag ára 90 kr., kis csomag 50 kr.

Dr. Fáykiss

szepesi kárpát-növény-kivonata egy üveg használati utasítással 75 krajczár. szepesi kárpát-növény-czukorkák egy statyba használati utasítással 35 kr. szepesi kárpát-növény-thea egy csomag használati utasítással 50 kr., kisebb csomag 25 kr.

Mell- és tüdő-betegeknek!

Tíz év óta a legjobb sikerrel használtattak és ajánlottak: köhögés, hurut, rekedtség, köh-hurut (szamárhurut), nátha (influenza), srük-mellűség, lélekzati bajok, kifojlett torokgyulladás, tüdő-gyulladás és egyéb kimerítő és gyengítő betegségeknek. Valódi minőségben kaphatók magánál a készítőnél Fáykiss József, gyógyszerésznél Temesvári utca 12. sz., Budapesten; Török József, gyógyszerésznél Király-utca 12. sz., Thallmanyer és Szilv. kereskedőnél, Kőszeg utca 1. sz., Kőhmetester Fáykiss József, és a legtöbb magyarhoni gyógyszerésznél.

Szerecsendióbalsam-kenőcs.

Ezen új, az orvosok által leghatasosabbnak elismert hajóvessző-kenőcs, különösen azon egyéneknek ajánlható, kik ritka vagy gyöngye hajóvesszővel bírnak. Általa a hajóvessző és igen hosszú ideig a hajat ruganyossá és frissessé teszi, s a kimenetől és idő előtti megöszüléstől megóvja. Szinty feloldó, mint gyermek, egyformán jó alkalmat, s használatjának, minok következtében egyetlen családnál sem szabadna hiányozni. — Ára egy üveg szerecsendióbalsam-kenőcs 1 ft 20 kr. — Min'eg friss minőségben kapható Budapesten, a Török József gyógyszerésznél, király-utca 12. sz. 5763

A husvéti ünnepnapokra

ajánlja alulirt, előre elkészített s könnyű kezelés mellett gyönyörű, ritka szépen festő

tojás-festékeit

ibolya, rubin vörös, kék, sötét rózsaszín, skarlát vörös és narancssárga színeket. — Használata lehetőleg egyszerűbb! — csomag, mely 15-20 tyuktojásra elegendő, 5 kr. — Ismét eladókna 25% engedményt adok. Esetleges megrendelések azonnali elküldését kérem, hogy a szétküldésben fennakadás ne történjék.

Koncz András, gyógyszerész, Sz. Udvarhelyi, Erdély.

GICHTFLUID

VON FRANZ JOH. KWIZDA K.K. HOF-LIEFERANT.

Evek sora óta kipróbálva mint kitűnő szer köszvény és csont-feszamodások, az izmok és idegek feszessége, véraláfutások, zúzódások, a bőr érzéketlensége, továbbá helyi göresök (lábikragöres), idegfájdalmak, s hosszú ideig tartó bekötések által származott dagadtok ellen; főként pedig nagyobb fáradságok és gyöngölások előtti és utáni erősödésre, stb., valamint agykorban beállott erőtlenedésnél.

Valódi minőségben a következő győgytárakban: Budapestben Török József, Eszéken Dienes S. G., Pozsonyban Pistoray Bódog, Nagy-Szebenben Morscher W. F., Zágrábban Mithbach Zsigmond.

Főraktár Kwizda Ferencz János, csász. kir. udvari szállító- és kerületi gyógyszerész, Kornuburgban. Ára egy üvegnek 1 ft o. é.

Ezenkívül a koronaországok valamennyi város és mezővárosában léteznek raktárak, melyek időnként a vidéki lapok utján közhírré tétetnek. 5760

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi 42 ft. POLITIKAI UJDONSÁGOK egyétt: félévre 6. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egyén évre 8 ft. félévre 4. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egyén évre 6 ft. félévre 3. KIRALMI előfizetésekhöz a postaiag meghatározott vidéki is eszoklandó.

12-ik szám. 1880. BUDAPEST, MÁRCZIUS 21. XXVII. évfolyam.

Ifj. Csáthy Károly, kir. gazdasági tanintézetű könyvtáros és kiadó Debreczenben, 16-tér 7-ik szám.

Néhai Tóth Mihály, volt losonci ref. lelkész, a debreczeni reformatusok főtanodájában gyakorlati hit- és erkölcs tanár, r. tanára, következő műveit u. m.:

EGYHÁZSZÓNOKLATTAN.

Az egyházi beszéd rövid történelmével, hittanhangzó I. részére. Második javított és bővített kiadás. Ára 2 ft.

Egyházzertartásan alapvonalai,

tékinettel a magyar ref. egyházra. Ára 1 ft. 5747

Magyar protestáns EGYHÁZSZÓNOKLAT TÖRTÉNELME.

Kutatók után dolgozva. A reformációtól a mai időig. Ára 1 ft.

átvétlen, ajánlja a t. lelkész és hittanhangzó urak szíves figyelmébe. Egyszerűsind ajánlom dús raktáramat a protestáns irodalom termékeiből. Vidéki megrendeléseknél legcélszerűbb postautalványval az összeget beküldeni, midőn is a kívánt művek bérmentve legrövidebb idő alatt megküldetnek.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

A ROSSZ SZOMSZÉD. REGÉNY.

Irta Vadnai Károly. Ára füzve 1 ft.

A rossz szomszéd újabb regényirodalmunk kiválóbb termékei közé tartozik. Kevése és érdekes meséje egy kisvárosi társaságba vezet, melynek alakjai góddal, híven és költői módon vannak rajzolva. Egy öreg ember vad gyűlölsége elválsztani törekszik két szerető ifjú szívet s e szívek ragaszkodása utoljára még az ő régi sebt is meggyógyítja.

A fiatal leány belső világnak rajza tele van idyll, gyöngéd, finom vonással, mely önkénytelenül lebilincseli az olvasó részvétét s érdeklődését belevonja a kis családi dráma körébe. A humoros genre-alakok is igen sikerültek. A mi edig e könyv fő érdemét alkotja: a nyelv, stil, előadás kiváló gondja, mely Vadnai újabb regényiróink közül méltán emeli ki.

Megyeri halála figyelmeztetésül szolgált a társaságnak, hogy gondoskodjék utónemzedékről, ha, a mit megteremtett, a nemzet maradáno kincsévé akarja tenni. Ha egy-egy nagy színész működését figyelemmel kísérjük, gyakran fölmerül bennünk a kérdés: «ki fogja pótolni, ha kidől?» Pedig ez balgatag kérdés. Nem lehet azt pótolni, legalább egy embernek nem. A művészi egyéniség úgy össze van forrva a fizikai egyéniséggel,

SZIGETI JÓZSEF.

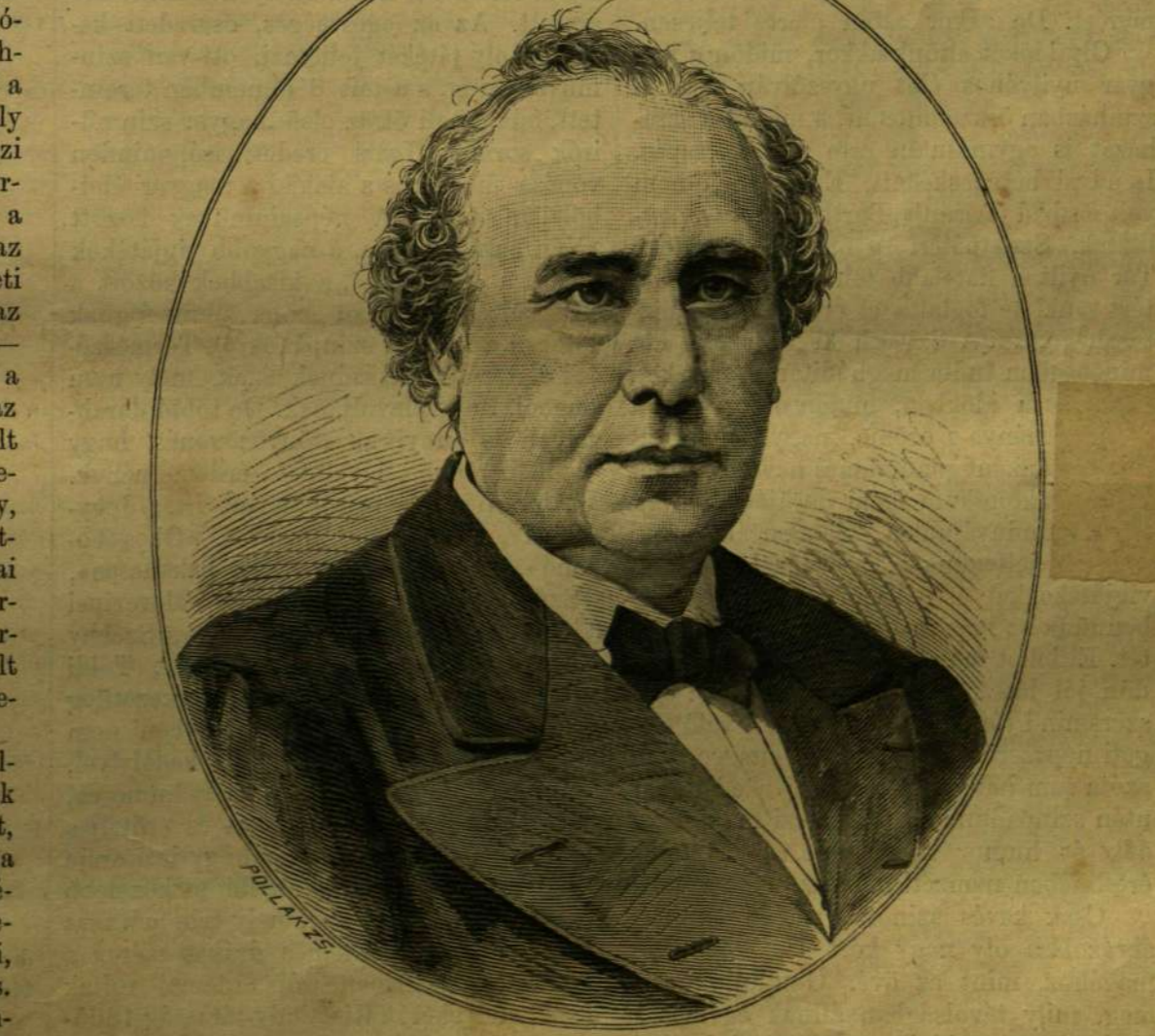
Egy ember, a kinek a koszoruból nem elég egy: kettőt követel. És pedig joggal mindakettőt; mert hiába osztá meg szellemét kétfélé, egész maradt azért mind a két irányban, s Szigeti József egyike volna jeleseknek akkor is, ha soha nem ir egy betűt, csak játszik, és akkor is, ha soha nem lép föl a színpadon, csak ir. Ő megeselekedte mind a kettőt, ezért illeti meg két koszoru mind a kettőért.

Szigeti József ma már a nemzeti színház «öregé». Csak ketten vannak férfiakul azok között, kiket ez a jelző megillet, csak ketten abból a nemzedékből, melyet a nemzeti színház nevelt föl magának, mint első nemzedéket. Szigeti József és Feleki Miklós (a nők között Szathmáryné) azok, kik még együtt játszhattak a színész-óriások ama társaságával, mely mint Minerva Jupiter fejből, a művészi kiképzettség és alakító erő teljes fegyverzetében termett egyszerre ide, hogy a magyar Tháliának az első templomát az ország fővárosában megnyissa. És Szigeti József az egyetlen, ki e társaságot — az 1842-ben elhunyt Megyeri kivételével — még együtt találta. Itt volt Szentpétery, a páratlan régi jó táblaliró és kedélyes apa, az idős Szerdahelyi, ki fiánál is nagyobb volt és többoldalú a magasabb komikum mezéjén, Bartha, a harangszavu hős, Fánecsy, a finom eselzővő, Lendvai, a hasonlíthatatlan szerelmes, Egressy, a tragikai hősök e fölül nem mult alakítója, Laborfalvi Róza s a többi jeles, — kik már szervesen együvé forrott, évek óta összetanult kitűnő társaságot alkottak, mikor a keresési uton a színházat megnyitották.

hogy ez magával viszi a sirba amazt is. Megyeri, Lendvai, Egressy soha sem lesznek többé. Egyik-másik szerepben, egyik-másik művészi tulajdonságban felül is lehet mulni az örökhagyót, — pótolni, helyét teljesen s épen jól betölteni, az lehetetlenség. Nem is volna igazi művész, ha nem lettek volna jó tulajdonai, melyek csak az övéi s melyeket magával viszen, ha elköltözik; nem lett volna igazi művész, ha betöltetlen ürt nem hagyna maga után. Sok művészzsel plane egész repertoírja is meghal s számos műserepe, melyet más nem tud arra a művészi magaslatra emelni s összetörnék a kezei között.

De ha a művészetben nem lehet is olyaténképen kijelölni a leendő örökös, mint a magánjogban, a hagyaték valamely ellátásáról mégis csak gondoskodni kell. Ha egy ember nem képes elviselni a hagyatékot, meg kell rajta osztozni kettőnek, háromnak, tíznek, s gondoskodni szükség, hogy mihielyt rés támad valahol, azonnal oda álljon valaki.

Szigeti József ama fiatal emberek egyike volt, kire azzal a reménnyel tekintettek az idősebbek, hogy becsülettel

SZIGETI JÓZSEF.

Advertisement for 'HUSVÉTI TOJÁSOK' (Easter Eggs) featuring a circular logo and text describing various egg-dyeing products and their prices.

Advertisement for 'gummi vagy halhólyag-óvszer' (rubber or bladder condom) and 'Pollitzer Mór' (Pollitzer's Mór) medicine, including contact information for Budapest.

Advertisement for 'Dr. Stahl-féle REMEDIUM universale' (Dr. Stahl's universal remedy) for various ailments, including contact information for Dr. Schumann and Dr. Czerny Ant. J.

Advertisement for 'A ROSSZ SZOMSZÉD' (The Bad Neighbor) by Vadnai Károly, including a detailed plot summary and contact information for the publisher.

meg fogja állani helyét, a hova állítják. Még csak két-éves színész volt, mikor a nemzeti színházhoz került. Nem ké-szült színésznek. Jómódu polgárszüléknek volt gyermeke, — atyját Tripammernek hitták, — s 1822 május 11-ikén született Veszprémben. Itt kezdte iskoláit is s aztán Pestre jött jogot végezni. Egy évi juratus-élet után azonban ott hagyta a corpus jurist, s fölcsapott Baki Gábor jól rendezett társaságába vándorszínésznek. Leg-először Jászberényben lépett föl 1841. okt. 3-án a «Peleskei nórárius»-ban, melyben, mindjárt prima intradára, négy szerepet játszott egyzerre: a peleskei bírót, az uti kommisszáriust, Othellót és a mexi-kói völegényt, — négy olyan különálló alak, hogy alig kivánhatni egymástól kü-lönbözőbbeket.

Vidéken, mint mondók, nem maradt sokáig. Lendvainé fölsimerte benne a nem közönséges tehetséget s a nemzeti szin-házhoz ajánlotta, hol 1844. ápril 1-től a buzgó és szakismerő Bartai Endre igaz-gató szerződte. Ettől kezdve egész 1859-ig állandó tagja volt az intézetnek; de ekkor — Nyéki igazgatása alatt — a legnagyobb zavarok és belső villongások harapóztak el a nemzeti színház kebelé-ben, s Egressy, Szigeti, Réthi kényszerítve voltak megválni az intézettől s egy évig vidéken vendégszerepeltek. De a közvéle-mény oly hévvel követelte visszaszerző-detésüket, hogy 1860-ban ismét vissza kellett őket hívni.

Szigeti József azóta nem is távozott el a nemzeti színházról, melynek elsőrendű oszlopává lett.

Elismert tehetséggel, — írja róla egyik bírálója, — de még sem egy jelentő meg először a nemzeti színház deszkáin, mint egy szellemi hódító, ki jön és győz. A köz-zönség előtt évek során át sokszor mel-lözve és félreismerve — növekedett, gya-podott s gyakran szakmát cserélve, csak az ötvenes évek közepén érte el a közeli-merést. De akkor aztán elérte teljesen.

Oly idők lettek éltünk akkor, midőn a ma-gyar nyilvános élet ugyszólván csak a színházban összpontosult, s midőn a szin-házai is egymásután érte a sok csapás. Lendvai betegkedett, Egressynek nem volt szabad játszania, Bartha, Fánysy meg-haltak, Szentpéteri gyöngyülni kezdett. Tér nyílt a fiatalabb tehetségeknek. S e tért senki se foglalta el erősebben s bi-ztosabban, mint Szigeti, ki egyszerre két minőségben tudta meghódítani a szíveket. E szomorú időkben, midőn oly gyér volt a nap reménye s öröme, nagyon jól esett néha estéknél gondtalanul nevetni, — és Szigeti a komikum igazi derűjével nevet-tetett mindnyájunkat. El akarták törteni nemzeti jellegünket: s ő törül metszett vigjátékokkal és népszínművekkel erősíté bennünk az igaz magyar vonások szerete-tét. El lehet mondani rá, hogy ekkép, mi-dőn jól játszott és jól irt nekünk: egy-szersmind jót is tett. Ez időből való Szi-geti népszerűsége és közkedveltsége, mely azóta sem hanyatlott, sőt növekedett, mi-után színpadunkon ő az igazi magyar ke-dély és humor képviselője, a szó teljes értelmében nemzeti művész.

Csak kevés színész van, kinek jeles ábrázolása oly nagy kört szorított volna magához, mint az övé. Gondoljuk csak meg, mily távolságban állnak egymástól Shakespeare alakjai s az angol vigjátékok

érdes gentlemanjai, a francia színművek rouéi, nyársolgárai, a magyar táblabíró-alakok, jószívű nagybácsik és a népies alakok. Valóban, Szigeti bácsi még abból az időből való, mikor a színészek alakítani tudtak, mintegy kifordulni saját egyénisé-gükből s elváltozni annyira, hogy idő kelljen fölismerésükre. Szigeti Menenius Agrippája («Julius Caesar»-ban), Court-ley-ja («Londoni arslánok»-ban), Sas Istvánja («Kisérte»-ben), Falstafja («VI. Henrik»-ben), Óvárja (saját vigjáté-kában a «Jó falusiak»-ban), Kniteliusa («II. Rákóczi Ferenc»-ben), Kentje («Lear»-ban), — mind egymástól messze álló alakok, s Szigetinek mégis olyan szerepei, a melyeket töle látva, csakugyan föltolakodik újra a kérdés: «ki fogja eze-tek igit játszani, ha ő nem játsza többé?» Pedig a fentebbi szerepekben még nem is kerestük a szélsőségeket. De gondoljunk csak arra, hogy Szigeti a mollierei halha-tatlan alakok pompás egyénisé mellett játszta «Violát» is, és pedig bravourral, és «Friczit» a «Vén bakancsos»-ban, e groteszk alakot, s játszott hősokeket és tragikai komoly szerepeket, — s míg a legtöbb művész beéri azzal, hogy jól játsza az olyan szerepet, mely saját egyéniségéhez talál: Szigeti meg volt áldva a muzsa ama ritka adományával, hogy saját egyéniségét idomítani tudta akármely fajú szerephez.

Az utóbbi években azonban a vigjáté-kozt választá főszakmájának. Folytonosan derült légműrt hord magával s a nézőnek jól esik már pusztá megjelenése is s nem örömet látja távozni a színpadok mögé. Legkiválóbb köre azonban a magyar typi-kus alakok, a melyek, fájdalom, a francia irány fölkapása óta mindinkább háttérbe szorulnak s mindinkább kétségessé teszik, vajjon a nemzeti színházra elmondhatni-e még azzal a joggal, mint évek előtt, hogy par excellence — nemzeti.

Szigeti színészi babérjainak erős ver-senyt csinálnak azok, melyeket mint író aratot. Az az egészleges, őseredeti ke-dély, mely játékat jellemzi, ott van szin-műveiben is, s a mit ő e nemben terem-tett, oda emeli őt az első magyar színmű-írók sorába. Igazi eredeti író, minden vonása magyaros s alakjai a magyar élet-ből merítvők. A népszínművek között «Vén bakancsos»-a, a nagyobb vigjátékok között a «Falusiak», a kisebbek között a «Becsületszó» talán soha nem fognak letűnni a magyar színpadokról. Természe-tes életerőtől duzzadnak azok, mely nem engedi, hogy elavuljanak. De többi darab-jaiban is annyi az előnyös vonás, hogy valóban több figyelmet érdemelniének. Számra nézve nem sok, a mit irt. «Jegy-gyűrű», «Viola», «Falusiak», «Okos bo-lond», «Becsületszó», «Vén bakancsos», «Szép juhász», «Kisérte», «Márcziusi táblabíró», «Szerlem és örökség», «Széchy Mária», «Jó madár», «Mérget ivott», «Toldi Miklós», ezek színművei. Szerkezetileg nem mindegyik erős, leleményben nem mindegyik gazdag, — de jó kedélyvel, színpadi ismerettel, egészséges humorral van írva a legtöbb, s magvas és erőteljes részében nem szegény. S hogy írói ereje nem lankadt, azt bebizonyítá legközelebb is a «Nagyralátó»-val, mely tele házakat csinál s derült, kellemes órákat szerez a közönségnek. Épen írói érdemei voltak azok, melyekért a Kisfaludy-társaság 1865-ben tagjának választá.

Évek óta híre járt, hogy vissza akar vonulni a színpadtól, hogy csupán írói hivatásának éljen. A hirt ellentétes érzel-mekkel fogadta mindegyikünk. Sajnáltuk volna, ha a színpad elveszti benne, de örültünk volna, ha a drámairodalom egé-szén megnyeri benne a kiváló erőt, — s valóban nehéz elhatározni, melyik veszte-ség lenne az érzékenyebb, ha nem remél-hetnők, hogy Szigetiben elég erő van még megfelelni a két hivatásnak.

1871. okt. 13-án a nemzeti színház megünnepelte Szigeti József színpadra léptének harmincz éves jubileumát. Ekkor adták elő színművét «Toldi Miklós»-t, melyet ő Arany eposza után irt. Ez alkalommal Szigligeti üdvözölte őt a színpadon, kiemel-ven kettős érdemeit a nemzeti kultúra kö-rül, s átnyújtottak számára egy ezüst babérkoszorút, melynek leveleire színmű-vei és kiválóbb alakjai voltak fölvesve. Azóta közel egy évtized mult el, de Szi-geti művészetén nem hagyott nyomot; ifjú az és derült ma is, mint akkor volt, s hiszszük, hogy még sokáig az marad.

—rs.

Anonymus.

Ki volt e Névtelen? — nem tudja senki. Nevét dalában költő meg nem zengi; Tudós buvár tesz említést csak róla, Ki a nagy harczról, a nagy hősről szól. De én könyvét, idegen bár, szeretem, Mert nála nagy még megfogott nemzetem, Rege s valóság összefoly még ebben, Hogy higgyük a csodás harczot könnyebben.

Tán szerzetes volt, a ki ifjonta Szerelmét szép dalokszoruba fonta; S reménytelen, vénen, zárdába tére, Imában irt keresni mély sebére; De a költészet itt sem hagyta őt el, Habár lejjebb szállt lankadó erővel; S tollat fogott a zengő lant helyébe: Hogy nagy multját ismerje küzdő népe.

Vagy ő volt tán, a ki keletre vándolt? Nem nézve annyi vészt, véghetlen távot, Epédve szomjan, alétan, félholtan, A nép másik felét kereste ottan. Meglelte még, harczolt körülzajogva, Mint hanyatott hajót zugó habokba, S megírta, hogy van messze egy rokon nép, Mely szenved és küzd, mint mi itt, azonkép.

Vagy ő volt tán, a ki a muhi pusztán, A gyász-csatán a vértengert átuszván, A nagy királyllyal menekült a tért vissza, Kegyelmes isten kegyelmébe bízva, És míg ura új hont emel a romból, Várost falat rak, mit feldúlt a mongol; Ő megírta: mint volt az első, régi, Hogy ismerhessék késő maradék.

Mindegy akarki volt! szent honszerelme Van e fakó lapok közé lehelve, És e kufár világból hozzá térek. Kit nem fogott el önzés, rut pártédek, Szerette a hont, lángolon és tisztán, Jövőt remélt, dus erejébe bízván. — Ma annyi nyer koszorút érdemelen, Az enyimet emlékének szenteltem!

Eperjesi Béla.

Zsiga bácsi.

—Rajz.—

Írta: Hentaller Elma.

A másik nevét kevesen tudták; olyan min-denes volt a Tareza Miklós házánál, valami távoli rokon, a nemzeti kuriák tipikus alakja.

*Fölfelvatott a Kisfaludy-társaság február 25-ki ülésén.

kit féligmeddig kegyelemből tartottak, pedig husz helyett dolgozott a nagy gazdaságban. Senki sem parancsolta neki, saját jókedvűből lett igavonó; mindent látott, mindent hallott, jó példával járt elül a huzavona cselédségnek és egyszersmind valóságos réme volt a hülsen sáfároknak. Senki sem tudta volna úgy meg-örizni a Tareza Miklós tulajdonát, vagyónát, mint Zsiga bácsi.

Alig szabadult meg a föld a hótól, jégtől, Zsiga bácsinak kezdődött a rendes munkája. Már kora tavasszal künn járt a szántóföldön, megvigyázta, elég mélyen vág-e az eke a rögebe, elvetik-e egy szemig a magot, jól jár-e nyomá-ban a borona? És ha még csak egy helyen szántottak volna, de órajárásnyi határban kellett keresni a szántóföldök végét.

Kora tavasztól késő őszig naponta kilova-golt a tanyákra, megkerülte az erdőt. Nyáron az aratók, cséplők nyomában járt, míg csak be nem takarították a magot, számban tartotta a keresztekét, kazlakat, szénaboglyákat oly pon-tosan, mint őszszel a borprébe járó putnyozók fordulását. Sasszemét ki nem kerülte semmi. Valóságos hajsz volt az élete éjjel-nappal szaka-datlanul. Más ember ki sem bírta, vagy legalább panaszolta volna, de ő nem kerestett benne érde-met; nem is kelt vele senki versenyre, még maga a gazda sem: jobban bízott benne, mint a saját két szemében.

Zsiga bácsi egyedül ügetett, egyedül baran-golt hajnalhasadáskor, holdvilágos estén, eső-ben, viharban vagy meleg déli napon izzadva, porlepetten. Nem járt egészen egyedül! Ha ember lény nem osztozott is vele a fáradságban, mellette volt jó barátja, egy nemes, hű állat, sötét színű, selyemszörű óriás kutyája: Hektor. Csak úgy véletlenül kerültek össze egyszer az országuton. Kié volt a gyönyörű eb? hová lett a gazdája? mért nem kérte számon senki? soha nem tudták meg. Hektor gazdát keresett; talált is egy áldott jó lelket, a kihez oly híven tudott ragaszkodni, mintha arravaló esze vagy szíve lett volna.

Zsiga bácsi ritkán volt otthon, de ha belé-pett az udvarra, ujjongva fogadták a gyermekek. Lesték-várták haza, tapsolták, ha megérkezett s ezerféle kérdéssel ugrottak nyakába:

— Hozott-e virágot? hozott-e madártojást, sárgarigót? szarvasbogarat, tarka lepke? Jő-jön hamar, Zsiga bácsi, fonjon ostort, faragjon dongó esigát, ereszzen sárkányt, csináljon hor-got s jőjjön halászni a patakra! Azután estére meséljen Argylus királyfőről, a hétféjú sárkány-ról és a hegyi manókról!

Ilyen volt a Zsiga bácsi pihenése.

Ilyen zaklatot életet pedig csak az bir el, a kinek sok felejteni valója van, a ki el akar némitani, tompítani valamit a szíve mélyében, tül talárja lármáznai azt a fel-felszóaló hangot, mely talán fájdalmat okozott belül.

A nap hevére kitett növény hamar elher-vad, a gyors tűz hamar ellobban, a ki rohanya fut, hamar kimerül. Zsiga bácsi sietett élni, dol-gozni, idő előtt megtört, öregedett, őszült. Ba-rázás arcán bárgyu mosolygás ült, szelid te-kintetű fakó szeméből jóság sugárzott. Félig ősz haja, sárguló szakála mindig fésületlen, porlepett, öltözte is hanyag, gyűrött, poros, foltos, zsiros, néha rongyos.

— Soh'se bántságok, jó ez nekem így is, — szokta mondani, ha meg akarták varni, — kedvesebb nekem a ruha, ha rajta is meglátszik az idő, összetörődünk, összeöregszünk, majd csak kitart addig, a meddig én!

— De csak nem fog Zsiga bácsi örökké egy kabátban járni? — kérde a gondos házi-asszony.

— Már mért ne? nem vagyok én pazarló.

Hiába beszéltek neki. Mintha vezeklésül tüzte volna ki magának a fáradszt munkát, asz-kéta-életet. Úgy kellett őt megtérni, a milyen volt, mert úgy is aranyat ért a háznál.

Vajjon mindig ilyen volt-e, erre született-e, így folyt-e le a fiatalsága? Alig jutott valakinek eszébe ezt kérdeni, ha a jámbor, szerény em-bert látta.

De hát kiről szóltak a népmesék, a mon-dák, melyekkel téli esteken a fonóban vagy kukoricafosztóban hervadozó menyecskek, vén-asszonyok, a fiatalságot mulattatják?

Azoknak a meséknek hőse mint valami legendabeli daliás lovag csodás színben tűnik fel; hire hetedhét vármegyére szólt s párját sem lették a kerek hazában.

Zsiga bácsi lett volna az a nyalka gavallér, kinek egy pillantása lángra lobbant a szíveket, kire annyi szép lány hiába számított, — mert csak úgy játszott a szívekkel, mint a kaczer lány a virággal: ékességül föltűzte, de szebbért, ujjabért könnyen föleserélte? Hányan megsi-ratták, hányan megátkozták, hányan nem tudták feledni!

Valóban ő lett volna az, a ki miatt (mint a fonóban mesélik) a kevély *Szelecsényi András* felesége a vízbe ölte magát? A hatalmas ur iszonyu boszut esküdött fejére; — de talán nem is látta azóta, vagy elfeledte. Könnyen vigasz-talódott.

Szegény jó öreg, mit nem fognak rád a gonoszok! A te egyszerű rideg életedet mese-szerűen akarják kihimezni a képzelem ragyogó, csalfa szálaival.

Pedig ez nem mese. A kik vissza tudnak emlékezni arra az időre, szavahihető emberek is mondják, hogy Zsiga bácsi hajdan nagy ga-vallér volt, zajos életet folytatott, szórta a pénzt, csengő fogaton járt, ezüst sarkantyut viselt és árvalányhaj lengett a kalapján. Az is igaz, hogy sokan epedtek utána, bámulták göndör barna haját, sötétteké melázó szemét, karsu termetét. Szívesen látták mindenhol. De mit ér, ha Sár-telek határa nem termett annyi aranykálást, a mennyire aranyos jókedve vágyott; mi haszna belőle, ha most más gazdának ekéje szántja a földet, a legelőn más gazda nyája, gulyája jár?

Mi haszna belőle? Elmúlt, — vége. Eszébe sem jut többé, mintha fényes álom lett volna. Fenn állott magasan a ragyogó élet ormán — s leszedült onnan. És közben elvesztett min-dent, még az emlékezetét is. Azért az a szelid tekintet, az a bárgyu, semmitmondó mosoly...

Tartós hideg tél van; lábnyi magas hó fedí a földet, oda fagyott, nem akar tágitani, nem akar engedni. Alig léphet ki az ember a ház-ból; a búbos mellé huzódva tölti napjait a sze-gény ember, későn kel, korán fekszik; ugy sem mulaszt semmit. Még azt is kénytelen eltérni, hogy néha-néha éhes farkasok törnek be a roz-zant istállóba s elpusztítják egyetlen marháját. Doronggal álljon lesbe? Oda fagy a lába a föld-hez! Ha Isten akarja, vesz a marha, ad helyette mást; ha nem akarja... Ninesen az a stoikus, a ki a szegény ember minden sorsba belenyugó-bóleségével versenyezni tudna.

Nagyon elszaporodtak a farkasok a vidé-ken. Éheztek a hegyek közt az erdőben; sűrűn belátogattak a faluba. A hivatlan vendégeske-désnek véget kellett szakítani: Tareza Miklós hajtóvadászatot tartott. Az ilyen mulatságra nem nagyon kell hívogatni az urakat, szíves-örömet gyűlekeznek messze környékről.

Zsiga bácsi könnyebben lélezkik. Ki a sza-badba!

Lázás gyorsasággal tisztítja a puskacsövet, mellette nyújtózkodik Hektor a földön és érte-

mes szemével figyelmesen nézi minden mozdul-tatát. Olykor egyet vakkan, mintha már az erdő-szélén járna gazdájával s a farkasok nyomát érezné, vagy mintha az udvaron ácsorgó hajtók lármája izgatná.

A csarnokban is gyülekezik már a vadász-társaság. Kik jöttek? honnan jöttek? Zsiga bácsi nem is kérde, nem törődik vele. Ő a leg-utolsó a háznál, az akar lenni; a ki megszólítja, annak jó barátja, a ki észre sem veszi, annak megköszöni, hogy nem háborgatja. Elég ő saját-magának, elég neki Hektor.

Felölti kopott bekecsét, kimegy az udvarra, utnak indítja a hajtókat, azután belevegyül a társaságba, körül sem néz, azt sem tudja, látja-e valaki; elindulnak együtt s elszélednek a he-gyen-völgyön elterülő erdőben: kiki a maga útján vagy egyedül, vagy csoportosan. Mindenki tudja, hol a találkozó.

Zsiga bácsi kiválik a csoportból és egyedül indul Hektorral a lejtőn lefele.

— Maradj velünk Zsiga! — kiált utána Tareza Miklós.

Ugy tett, mintha nem is hallaná.

Tareza Miklós oldalán egy magas férfi halad, puskával vállán s visszatekint a tá-vozóra.

— Gyönyörű állat!

— Szegény Zsigának ez a mindene; élni sem tudna nélküle! — feleli Miklós jó indu-lattal.

A vadászok folytatják utjokat árkon, esali-ton keresztül, lekerülnek a hegyoldalra a völgybe, átmennek a befagyott patakon, a magas hóban gázolva.

Időközben kiáltozás, kürtészó, fegyverropo-gás veri fel a zord tájék esendjét; hol talál a golyó, hol nem. Délután fagyos szél támad, le-kapja a kopár faágakon ülő havat és irtalmat-lanul csapdossa a vadászok szemébe.

Zsiga bácsi egyedül barangol, egyesegyed-ül, — Hektor valahol elmaradt tőle, talán nyomott vesztett a hóban.

Már besötétedett, a völgykatlanból nézve hamar tele volt az ég fényesen ragyó csillagok-kal, a hold karéja is megjelent magasan, a mint az esti szürkület beállt. Még a holdsugár is oly fagyos, dermedtő. A vadászokt takarodót fuj, egy lövés sem hallatszik már, siet mindenki haza a zsákmánnyal.

Csak szegény Zsiga bácsi nem mehet meg haza, rossz sejtélem bántja, aggódni kezd, va-kon botorkál előre a hóföde utakon, mint va-lami álomjáró. Hektor keresi.

Hiába kiáltja nevé, hiába fűtül. Csöndes minden; hangjára némaság felel.

Egyszerre neszt hall: léptek alatt ropog a hó.

Ez nem lehet Hektor. Magas férfialak bon-takozik ki a sötétből s széttekint, mintha elté-vedt volna.

Mikor Zsiga bácsi mellé ér, vállára teszi kezét és tompa lassu hangon mondja:

— Hektor után futsz? megtalálod a szén-égető mellett. Ugy-e csak fölért egy asszonnyal? — Micsoda pokoli hang ez? ki beszél-het így?

Zsiga bácsi eszt veszve rohan előre, kö-veken, bokrokon keresztül, ruhája rongyokban függ alá, puskáját megdermedt ujjai közé szor-ítva csapdossa, tördeli vele az utjába lehajló kopasz faágakat; süvege már rég ott hever va-lami árokban, homlokáról gyöngyözve csorog a veriték, égő arcán megolvad a szél által ráca-pott hó s szakállá szálain kristályba fagy össze, — csak úgy csörög, a mint rázza futtában.

Az erdő közepén, a szénégető kunyhója mellett sötét tömeg hever a fehér földön, moz-dulatlan. Zsiga bácsi odarohan: Hektor!

OLÁH CZIGÁNY. — ROLLER K. TANÁR FÉNYKÉPE UTÁN.

Ráborulhatsz már, rázhatod, őrzönghetsz fölötté szegény ember, nem lesz abból többé élő állat: Szelecsényi András golyója talált!

Tarcsa Miklóséknál aznap este hiába várták haza Zsiga bácsit, hiába várták másnap. Ott feküdt az erdő közepén; feje alatt Hektor, rajta vastag, fehér takaró. Egész éjjel zugott a dermesztő szél, hordta a havat, zörgette a száraz galyakat a két holttest fölött....

Az első burgonyák.

Alig hogy megszállották Amerikát az első telepedők, csakhamar tudomásukra jutott, hogy ott a bennszülöttek már régi idők óta használják eledelül egy föld alatt termő növény gumóit, melyeknek lisztes bele ép oly jó táplálékul szolgál, mint az európaiaknak a kenyér, de a melyek e fölött még azon előnnyel is bírnak, hogy biztosítva vannak az idő viszontagságai ellen, mert míg a gabonaféléket a fagy, jég, vízáradás s több különféle rovarok gyakran egészen elpusztítják, a gumóit a föld alatt termő burgonya mindezen csapásoktól ment, s még legfőbb ellensége, a nagy szárazság esetén is szolgáltat, legalább a szegény családok asztalára, kielégítő termést.

Ezért egy ildomos rabszolgakereskedő, Mr. Hawkins, csakhamar fölhasználta amerikai ültetvényeit e növény termesztésére, hogy rabszolgáit olesó étellel láthassa el, Drake Ferencz kapitány pedig 1580-ban Európába is elhozta híres világszerte utazása után e csoda-

növény gumóit, hogy az angol királyi udvarnál bemutassa azokat.

Egyesek csakhamar fölismerték ez igénytelen növény előnyeit a háborúk és éhhalál által akkortájt oly gyakran látogatott Európára, mivel a burgonya földben rejlő gumói fölött elszárgulhatnak a győzelmes ellenség lovai, a nélkül, hogy azért mindennapi kenyerőktől fosztanák meg a szegény parasztot, mint a mikor annak buzavetéseit elgázolják. Az emberi előítélet azonban, mely kivált a földmivelő népben ver mély gyökeret minden újítás iránt, eleinte nagyon is gyanus szemmel tekint a tengeren túlról jött szürke gömbölyű gumókat s annyival inkább, mivel nem értvén azok elkészítésmódját kellőleg, a burgonya héjában néha kifejlő mérges anyag állítólag több betegségi eseteket idézett elő, — úgy hogy valóban oly emel-

hatta környezete előtt, hogy «imé! ismét egy új kenyér, melyet Brandenburg éhező népe számára biztosíthatunk».

E kertben, melynek helyén ma a berlini palota mulatókertje áll, fogadta gyakran, kezében ásóval, azon külföldi barátait, kik ismervén nemes szenvedélyét, egy vagy más külföldről hozott új növény magvaival igyekeztek neki kedveskedni, s e kertben mutatta be legelőször neki derék kertésze, Hauff Mihály, a Hamburgon át kapott amerikai gumók első termését. E jelenet megörökítésére készült, a rajzunk eredeti jeül szolgáló festmény, melyen ugyanazon diadaltól sugárzó arccal mutatja az új növény első gumóját a vele ily örömeiben egész lélekkel osztozó első feleségének, a szintén fenkölt szellemű orániai hercegnőnek, ki hollandi összeköttetéseinél fogva nem kevésbé segítette elő

RÁCZ-ÖRHÁZ A TISZAI GÁTON, SZENTES MELLETT.

AZ ELSŐ BURGONYASZÜRET A BERLINI FEJEDEMI PALOTA KERTJÉBEN 1649-BEN.

ferjének effele nemes törekveit. A kísérlet képező két alak a nagy fejedelem egyik vitéz tábornoka, az öreg Derflinger marsal, és leánya, kik gusvói kertjökben szintén hú követői, sőt versenytársai voltak a földművelő fejedelemnek.

A burgonya a gabna után a legjelentősebb hasznonyelv lett Európában, s gyakran hárítá el az éhhalált, midőn a gabna egész nagy országokban nem sikerült. Meghonosulása óta fontos szerepre emelkedett s a kulturhistoriában oda sorolják a legjelentékenyebb „találmányok és fölfedezések” közé. Meghonosításának egyik kiváló momentumát ennél fogva érdekesnek tartottuk képben is bemutatni annál is inkább, mivel e csinos kivitelű kép, a mellett hogy történeti tárgy, igen kedves genre-jelleggel is díszeskedhetik s a festészetnek mintegy két külön műágát egyesíti.

Az állati magnetizmusról.

A „Természettudományi Közlöny» legújabb füzeté egyik tekintélyes orvosunktól érdekes cikket közöl az állati magnetizmusról, a mi most ismét napirendre került, mióta Hunzen mutatóanyagot tart megdelejezt, hypnotikus állapotba helyezett mediumokkal.

Az a cikket röviden felsorolja, hogy a régi kor pantheista bölcselei, mint pl. *Klavossnei Anaxagoras*, tanították, hogy semmi se történt és történik isteni csodák vagy végzettség által, hanem minden természetes erő befolyása alatt megy véghez; s ezen erőket összegét képezi az értelem, a világszellem, mely légnemű valami, a mindenségben el van terjedve, s keresztül hatol az anyag, a testek részei közt, azok tulajdonságait meghatározza, parancsol nekik és lélekkel ruházza fel őket, teszi az életet, a mozgást és gondolatot; a világszellemből sok van fálhalmozva a magneksóben és borostánokban, melyek mozgató erővel bírnak,» stb. A középkorban, midőn a magnetizmus természeti tulajdonságával behatóbban kezdtek foglalkozni, *Paracelsus* híres orvos Anaxagoras-hoz hasonló pantheista lévén, erre a bölcseleti rendszerre alapította orvoslait tanát, benne a magnetikus ismereteket az emberre ferden alkalmazva. Legregényesebb volt *Wirlich* tana, ki a világot szellemek legióival népesítette meg, melyek közül némelyek anyagból állottak, míg mások anyagtalank voltak.

A világszellemet általában magnetikusnak tartották, s ezenkívül fölvetették, hogy az különböző fluidumokból áll. *Kirchner Athanasius*, fuldai jezsuita atya ezek után akként vélekedik, hogy a különböző testeknek más és más magnetizmus van, és azt, mely a lelkes állatokban van, állati magnetizmusnak (magnetismus animalis) nevezte. Ő tőle jelent meg, 1646-ban „Ars magna lucis et umbræ» munka, melynek II. könyvében (151. l.) leírja és lerajzolja a nagy hírű kísérletet a tyukkal és a krétavonallal. Ezt akként vitte véghez, hogy a tyuk lábait először keskeny szalaggal öszekötötte, s miután a földre tett állat nyugodt lett, mindkét oldalt, a szemtől kiindulva haránt irányban fehér krétavonalat húzott; ha ez megtörtént, a tyuk kötelekét feloldotta; midőn a tyuk, noha egészen szabad volt, mozdulatlanul helyben maradt, még akkor is, ha *Kirchner* atya fel akarta riasztani. *Kirchner* ezen kísérlete valóság és akármikor ismételtető: téves volt azonban az eredmény értelmezése. *Kirchner* ugyanis akként okoskodott, hogy a tyukoknál a képződés nagyon élénk, minél fogva azt hiszik, hogy a krétavonal a szemtől jobbra balra a szalag, mely lábukat lekötte tartja, és vezetge maradnak még akkor is, midőn már a kötelek onnét eltávolították. E felfogás téves volta kimutatható az által, hogy a tyukot, lábait öszkeszorítása nélkül is mozdulatlaná tették, ha kezünkkel egy ideig erősen tartjuk, s a krétavonalat szintén elhagyhatjuk, ha nyakát kinyújtja, a fejével együtt gyeződésen lefelé nyomjuk. *Cernaknak* sikerült ezen kísérletet, melyet ma nem magnetikus, hanem hypnotikus tümeménynek neveznek, tyukokon kívül még kacskodon, ludakon, pulykákon, felénk hattyan és más madarakon ismételni. Az édesvízi rák hypnotikus lesz, ha függélyesen fejére állítjuk, úgy, hogy orrszékje és befelé fordított állól támasztó pontokul szolgáljak. A rákoknak hypnotikussá tevésére a szokásos magnetizáló vonások a farktól a fej felé nem szükségesek.

Cernak a hypnotikus (állati magnetikus) tüme- teket abból iparkodik megfejteni, hogy az érzékelre s általában az idegrendszerre történő benyomások által, milyen például az állatok érzéskos letartása, nyakuk és fejké kinyújtása, a krétavonalak a szem előtt stb., kimerülős következik be, a mi álomszerű állapotra vezet. Minthogy pedig a különböző egység, sőt ugyanazon egység is különböző időkben és körülmények között a kimerülésre nem egyenlő mértékben hajlandók, a hypnotikus tümekek majd könnyebben, majd nehezebben, vagy épen nem következnek be. Nyilvánvaló, hogy az agyvelőnek a

benyomások irányában fogékonyak kell lenni; és a fogékonyság pedig nem egyenlő.

Hogy a hypnotizáló behatások irányában az emberek is különbözőképen viselkednek, azt J. *Esdaile* kísérletei szintén mutatják. Ábban az időben ugyanis, midőn még a sebészeti műtételek alkalmazásával az éthert és a kloroformot nem használták (1847—1849), továbbá azok elterjedése kezdetén, hogy az alkalmazásukkal járó esetleges veszélyt kikerülhessenek, az elaltatás különböző módjait próbálták meg. *Esdaile* Kalkuttában a mesmerizmussal téve kísérleteket, mely az állati magnetizmus egyik neve és nem egyéb annál, a mi ma hypnotizmusnak nevezünk; ezzel iparkodott a betegeket elbódítani, kiken azután sebészeti műtételeket végeztet. A beteg elhomályosított szobában fektet s az ágyfejénél fekete szalag állott, ki előre hajolva, a betegnek erősen szemé közé nézett. Ezzel egy időben a beteg arczán és mellén simogató mozgások történtek. Ilyen eljárás mellett a hinduk elég könnyen mélyen elaludtak, míg az európaiak e hatásnak inkább ellenállottak. Ezek és más hasonló eredmények nagy figyelmet keltek, s a párisi kórházakban is törtétek a hypnotizmussal alátó kísérletek, melyek ideges természetű nőkön leginkább sikerültek, valamint férfiakon sem maradtak mindenkor sikertelenek. Az idevonatkozó kísérletek azután abbahagyák, minthogy az említett orvszerek biztos hatása mellett a bizonytalan hypnotizmus fölöslegessé vált.

Akkor azonban, midőn az orvosokat a magnetizmus, illetőleg a hypnotizmus már nem érdekelte, vándorló szemfényvesztők és spiritalisták a hypnotikus tümekek saját céljaikra kizsákmányolták. Ezekkel szemközt lépett fel *Czernak* fentebb említett felvilágosító kísérleteivel, mi mellett említelenül nem hagyhatjuk W. *Preyer* vizsgálatait sem, melyek szerint ijedések (katakalepsikus) állapot az, mely a hypnotikus jelenségeket előidézi. Ez sokszor igaz lehet, hanem akárhány oly eset van, midőn a hypnotikus tümemény előidézésében egyáltalán nem szerepel, mint ezt a magnetizáló következő mutatványja is bizonyítja.

Ha valaki egyenesen áll, s hüvelyk-ujjunkat annak háttához, vagy testének más részéhez szorítjuk egy idő múlva részletes kábultság következik meg, midőn a kísérlet alatt álló személy mindazon mozgásokat követi, melyeket véghez viszünk. Ezen kísérlet leginkább olyan embereken sikerül, kik szórakozottak.

Midőn majdnem egy század előtt *Mesmer* magnetikus gyógyításaival nagy zajt ütött, a francia tudományos akadémiá az állati magnetizmus lényegének megvizsgálása végett bizottságot küldött ki, melynek többek közt tagja volt *Lacostier* meg *Franklin Benjamin*. A bizottság kísérleteihez ugyanevezett fogékony személyeket választott ki, melyeknek a magnetizálók szokatlanul használtak, s rajtuk a kísérlet mindenkor sikerült, valahányszor azt hitték, hogy magnetizáltak. Így, midőn abban a hitben voltak, hogy a szőnyegfal mögött (itten valóságban nem levő) magnetizáló van és hat rájuk, magnetikusokká (hypnotikusokká) lettek; midőn pedig a fogékony embereken a magnetizáló műveletek valóban végrehajtottak, de erről az illetőknek tudomások nem volt, magnetikusokká (hypnotikusokká) nem lettek. Ezek után a francia akadémiá ugy vélekedett, hogy az állati magnetizmus (hypnotizmus) előidézésében csupán a képződés erő működik, mely azonban esodálatos módon nyilvánulhat. E vélemény nagyon hasonló *Kirchner* atya nézetéhez, s csak azon kérdés marad megfejtendő, hogy mi okozhatja a képződés erő oly fölálló működését?

Fölöttébb érdekesek azon kísérletek, melyeket *Charcot*, párisi tnr. a Salpatrie kórházban hysteriában (ideges betegségben) szenvedő nőkön tesz. Egy ilyen nőre erősen rátekinve, csak mondja neki, hogy nézzen réá, és a beteg vilámgyorsan eszméletlen lesz s tagjai elernyednek; az izomidegek és az izmok ingerelhetősége azonban fokozottá válik, úgy hogy valamely felületen fekvő ideg táján a bőr izgatásakor az illető izmok összehúzódnak. Ha ezt közvetlenül az izmok felett tesszük, hasonló az eredmény. Ekként például, ha a hypnotikussá vált nőn az arczideg fekvésének megfelelőleg a bőrt pászczikával megérintjük, vagy dörzsöljük, az arczizmok rángatózni kezdenek, majd görcsösen összehúzódnak, e mellett pedig a felső szempilla remeg és a szemekézik izgatottan mozognak. Az izmok érintésekor az eredmény ugyanaz. A kar, vagy a test más részén szintén idezhetőnk elő ilyen összehúzóásokat ha az illető helyre mágnest tartunk; a létrejött görcsök pedig megszűnnek, ha a mágnest a test más részére helyezzük, midőn aztán az összehúzózás itt következik be. A beteg kiáltásra fölbraud. *Charcot* tnr. hysterikus nő szemé elé elektrikust fényt tart, és a nő eszméletlenül lesz, és tagjai minden helyzetbe tehetők, mely fizikailag lehetséges, szoval a beteg kataléptikusává válik. Az arcznak nevért, vagy tragikus kifejezés adható azon állapot szerint, melyben a beteg a katalépsia bekövetkezésekor volt. A mint azután az elektrikus fény eloliatik, a beteg kiált, hypnotikussá lesz, s görcsök lépnek fel. Most fényt tartva a szemé elé, a kataléptikus állapot újra bekövetkezik, és a beteg szembe fúvás után föl-

braud. Ha *Charcot* a hypnotizmusban levő nőnek csak a felszemét világítja meg elektrikus fényvel, akkor csupán ez az oldal-lesz kataléptikus, míg a másik hypnotikus marad.

Az ismerteket egybefoglalva, az emberben és állatokban magnetizmus nincs, s ennek megfelelőleg az állati magnetizmus, mely — mint már legegő mondottuk — téves eszmének alapuló okoskodások utján keletkezett, a valóságban nincsen meg; vannak azonban ugy a fiziológiai, mint a pathológiai tekintetben fölöttebb fontos tények (a hypnotikus tümekek) melyekre a szakemberek — mint ezt *Heidenhain* breslauer tanár igen helyesen megjegyzi — eddigelé nem fordítottak kellő figyelmet, s kívánnunk kell, hogy ezután másképp legyen. Az embert tekintve, a hypnotizmus nem álom, s nem tartozik a rendes lét körébe, hanem beteges állapot, mely nem tanulatlan emberek kezébe való, hogy azzal színházakban nyereszkeletül üzenek. Az emberiségre a hypnotikus személyeknek belépti díjak mellett mutatványokra felhasználását oly kevésé törheti el, mint nem engedheti meg, hogy a színpadokon elmebeteg ugrándozásait s ezek másminő eszelekedeteit bemutassák. Azok, a kik a hypnotizmussal üzérkedni akarnak, mutassák be mesterségeiket akként, mint ezt *Hindosztában Buni* dsadgar (állatszelielő) teszi, ki merev rátekinésével kigyót altat el, a vérebet pedig rohanásában ugyanakkal megállítja, s azután dalt dudolva, magával mindenfelé elviszi.

B. K.

A GÖZHÁZ.

VERNE GYULA REGÉNYE.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

A Falgú-parti zárandokok.

Azt mondják, évenként százötvenezer újat-
toskodó özőnlik a bramánok e nagyszerű gyűlö-
helyére. Valóban a mint a városhoz közeled-
tünk, az utat mindenütt tömegekkel, férfiak,
nők, aggok és gyermekek sűrű csoportjaival ta-
láljuk elállva. Procasszóiban jöttek mindenföldi,
mezőkön és hegyeken át, nem riadva vissza a
fáradságtól, hogy vallások köteleseégeiket telje-
sithessék.

Banks már járt a beháris tartomány e részében,
hol szintén (egy még eddig nem létesült)
vasutat terveztek. Ő hát ismerte a vidéket s ve-
zetőknek lehetett. Ravette *Hod* kapitányt, hogy
lőfégyveret hagyja otthon, s így nem kelle tar-
tanunk attól, hogy e szenvedélyes *Nimrod* félre
csatagoljon tőlünk.

A szent városnak méltán nevezett város
közelebe érve, egy szent fánál állapotunk meg,
mely körül a zárandokok száiai csoportosultak,
imádkozó helyzetben. Ez egy óriási törzsű pipal-
fa volt, vagy vallások nevén *boddhi*-fa, mert az
ajtatokodók azt híveik, hogy e fát még maga
Buddha szentelte föl; holott a természetvizsgáló
megállapították, hogy nem több két vagy
háromszáz évesnél. Közelebben egy sokkal régebb
Buddha-templom romjai voltak láthatók.

Három európai ember jelenléte a sok ezer
hindu között mindenesetre szemet szurhatott.
Nem szóltak ugyan semmit, de nem sikerült
sem a templom romjait, sem a gyülekező-
hely csarnokához elhatolnunk. A bucsujárók
oly tömöten elálltak minden utat, hogy rajtok
átörni lehetetlen lett volna.

— Kár, hogy nincs itt egy brámin — mondá
Banks, — látogatásunkkal ugy jobban czell é-
hetnénk, s az épület belsejét is megláthatnók.
— Hogyan? — mondám — egy pap ke-
vésbbé volna szigorú, mint hivi tömege?
— Kedves *Maucler*, nincs oly szigor, melyet
megfelelő számú rupiák meg ne lágyítanának.
Aztán hisz a bráminoknak is csak élnők kell!

— Ennek a szükségét épen nem látom át,
— felelt nevetve *Hod* kapitány, — a ki egyvá-
lán nem viseltetett azzal a türelemmel a hinduk
írát, mint honfitársai nagyobb része.

Rövid állomástárs után — a szent fa
alatt — *Banks* ismét az országra vezetett
vissza, *Gája* felé. Minél jobban közeledtünk
a szent városához, annál sűrűbb lett a zárandokok
csillant *Nemsokára*, a fák zöldje közül előnkbe
sziklatetón.

Az utazókat leginkább a *Visnu* temploma
vonzza e ponton. Régi alakjából egészen mo-
dern stýlben építettet újra, nem rég, a kolkári
királynő által. E templom nagy ritkasága: a
Visnu lábnyomai, melyeket a sziklakőben ha-

gyott, mikor a mája nevű sárkány legyőzésére az
égből földre szállni méltóztatott. Az ördög-
gel való küzdelmében a sziklához feszített lába
nyomai ma is láthatók — t. i. a hívő hinduk-
nak, mert európai és hitelent ide be nem bo-
csátanak. *Banks* is, ezuttal, hiába ajánlgatta
rupiát, nem akadt brámin, a ki nekünk a
templom belsejébe utat nyisson.

Mindezzel nem bántuk meg, hogy a
szent várost és a *Visnu*-sziklát meglátogattuk.
A templomok vegyes csoportját, a zárandokok
tölongó sokaságát, az egész gomolygó életet —
lehetően volna leírni. Csak *Hod* kapitány volt
dühös a bráminra, a ki nekünk a templomba
belépést megtagadta. Bosszut akart rajta állani
s alig lehetett visszatartoztatni, hogy valami
meggondolatlanságot ne kövessen el.

A mint a *Falgu* folyó azzal pontjához ér-
tünk, a hol *Gája* szirtjét mossa, a zárandokok
óriási sokasága bontakozott ki szemünk előtt.
Kímondhatatlan vegyületben, férfiak és nők,
aggok és gyermekek, városiak és falusiak, dus-
gazdag babúk, földhöz ragadt szegény rajó-k és
vaisják (kereskedők és földművelők), ksatirják
(harcosok), szudrák (kézművesek), páriák — a
kik kívül állanak a törvényen, — minden kaszt,
néposztály, várva összekeveredett itt. Itt er-
nyös szekerek tölongtak; amott vászonsátrakat
huztak; egész sokadalm! Ilyen bucsujárát
Európa soha sem látott!

— Mily zaggyalék! — szólott *Hod* kapitány.
— A *Falgu* vízből sem igen lesz kellemes
inni estére, jegyzé meg *Banks*.

— S miért?
— Mert ez a sok nép mind megfürdik ma
szent hullámaiban.

— Mi azonban főlebb voltunk állomásozva a
viz mentén, mint a sokaság a acél-óriásunkat
sem kelle az ő felében itani meg.

Nehezen törtéttünk keresztül a sokaságon,
hogy állomáshelyünkre visszajussunk. A kol-
dusok, hogy magokra vonják a figyelmet, lát-
czokat és csepenyüket csörgettek; a fakirok,
hamvas szürke lepedő-rongyokba burkolva,
mezelen karjaikat saját körmeikkel véresre
szakgatva, magokat a porba ledobva, térdén,
hason csuszva — igyekeztek magokat az idvesség
mellett a sokaság alamizsnáira is érde-
mesíteni.

Emitt a hívők — magokat paprikás opium-
mal, háng-gal, elkábitva, a folyó vízébe hajló
fágakon hímálva, szédületig forogva, mago-
kat ugy bocsátották egyenként a szent hullá-
mokba, nagy lubiczkolással; amott mások, a
Sziva tiszteletere, átszurva lábik vastag husát,
vagy felhasitva karjaikat, kigyókkal nyalatták
a testökből ömlő vért...

Undorító látvány az európainak; s alig
vártam, hogy elhaladjunk tőle, mikor siettem-
ben *Banks* egyszerre e szóval állított meg:

— Az ima órája!
E percében egy brámin emelkedett fel a
sokaság közül s a *Gája* béreze mögül épen fel-
bukó nap tányérára mutatott. Ez volt a jel az
imára. A tömeg egyszerre rohant a szent folyóba,
szent szlokákat (verseket) mormogva. S a mint
ezereknél bemeitették magokat a vízbe, ott föl-
és lebuktak, az egész medert megmozdították,
majd hogy a vizet is ki nem szorították
belőle, oly rémületes zajt támasztottak, hogy a
szent folyam krokodiljai s alligatorjai megré-
műlve másztak ki a tulsó partra — s ott bámsz,
üveges szemekkel, soronalban állva nézték e
betolakodó tömeget, mely tőlük saját elemő-
ket erőszakkal foglalta el.

Ideje volt idehagyni a kegyes zárandokokot
s visszatérni állomás-helyünkre. A nap hevesen
kezdő sütni; reggelinket hívős verandákon
költöttük el s a nap többi részében szobáink
árnyékában hűsültünk. *Storr*, *Kaluth* és *Gummi*
ész csoportjaival; a kik nem is mozdultak, hogy át-
bocsássanak magok közt. Ily körülmények közt,
Hod kapitány pedig este felé vadászni menve
néhány pecsenyének valót hozott haza tarisz-
nyájában. Este tízezer óraok mindnyájan háló-
szobáinkba vonultunk. Nem bírtam elaludni;
éjféli is elmúlt, még sem jött álom, egy percze
is, szemeimre.

Egy óra tájban tompa morajt véltem hal-
lani, mely mintha a *Falgu* partja hosszán ter-
jedezett volna. Azt hittem, hogy a forrósga
hatása alatt villamoszággal telt légkörnyben
valamely vihar van keletkezésben. De csalód-
tam. Az állomásunk helyét környező fák lomb-
zata, a lefüggő ágak indái teljesen mozdulatlan-
ok voltak. Kídgátam fejemet szabáscsám-

ablakán s hallgatóztam. A távoli moraj hallható
volt még, de mit sem láttam.

Semmi gyanus nem észletem. Ujra lefe-
küdtem már s végre el is kezdtem szunyadni.
Közbe-közbe, a megmagyarizhatatlan eredetű
moraj egy-egy hangosabb bőffenése riadt bele
könyvű álomba; végre semmit sem hallottam.
Égészen elaludtam.

Két óra múlva, mikor épen a hajnal szürk-
kült, hirtelen fölébredtem. Valaki a mérnököt
szólította.

— Mit akar? hallám felelni *Banks* hangján.
— Jöjjen csak, viszonzó az előbbi hang,
melyben a gépmesterem ismertem.

Azonnal fölkeltem s kiléptem szobámból.
Banks és *Storr* már künn voltak az első ver-
dán. *Munro* ezredes is megelőzött s nem sokára
Hod is hozzánk csatlakozott.

— Mi baj? kérde a mérnök.
— Nézz csak, felelé *Storr*.

A hajnal kelő fényében homályosan ki
lehető már venni a *Falgu* partját s az oda ve-
zető ut egy részét. Vagy volt meglepetésünk, a
mint egyes csoportokban fekvő, több száz hindut
pillantánk meg az ut különböző pontjain. A mi
tegnapi zárandokaink voltak; de mit akarnak?
kérdezők egymástól. A napfeljöttét várják-e,
hogy újra a szent folyó hullámaiba merithessék
magokat?

— Nem! mondá *Banks*; ezért nem kellett
volna *Gajától* eltávolozniok; azért közeledtek
erre, mert —

— Mert acél-óriásunk gyakorol vonzó
erőt reájok, kétségkívül! kiáltá föl *Hod* kapita-
ny. Megtudták, hogy vonatukat egy óriás ele-
fánt húzza, s e szent állatot akarják látni és
bámulni!

— Ha csak a bámulásnál maradnának, —
mondá a mérnök fejét rázva — de attól tartok,
hogy e rajongók elállják utunkat s feltartoz-
tatnak.

— Legyünk óvatosak, mondá az ezredes.
Ily vakbuzgókkal szemben nem lehet az ember
eléig vigyázó.

— Ugy van, mondá *Banks*; s a fütőt szó-
litva, folytatá: *Kaluth*, kész a tüzelő?
Kaluth igenlőleg válaszolt.

— Gyujts be hát.
— Ugy van, mondá *Hod* kapitány. Gyujts
be és fűts, hadd fújja tele képeseket elefantunk
füsttel és gözzel valamennyi szent záran-
doknak.

Hajnali fél négy óra volt. Csak félórába
került a gőz teljes feszültségét előidézni s a gé-
pet mozgásba hozni. A fahasábok csak ugy ro-
pogtak, szikráztak a katlan tüzelőjében s az
elefánt orrmányából hatalmas füst gomolygott fel.

E percében néhány csapat hindu közeletett.
A tömegben általában mozgás keletkezett. Vona-
tukat sűrű csapatok fogták körül. Az első so-
rokban állók fölemelt karjaikat nyújták az érc
elefánt felé; meghajták testöket, letérdeltek,
arcza borultak előtte a porba. Az imádat minden
jeleit pazarolták rá.

— Előre! kiáltá *Hod* kapitány, tapsolva és
nevetve örömben.
S az acél-óriás gyorsan robogott tova,
gőz- és füstfelhőit szórva az elképedt zárandok-
csoport bámuló szeméibe.

(Folyt. követc.)

A Szent-Gothard alagut.

Korunk emléket, ha megtörténnek is az,
minek a könyvnyomatás fölállása óta meg-
történni alig lehet, hogy tudniillik az írott em-
lékek róla teljesen elvesznének, monumentális
építészet munkái is teljesen megörzökés s bár-
mely más korrál összehasonlítva tisztán ezen
emlékek láttára nekünk adja a babért az utó-
kor. *China* nagy köfala, Egyiptom pyramisai
mindig jelentékeny emlékek maradnak, de már
most is megszűntek a világ csodái lenni, s az
ókor összes építészeti emlékei alig hasonlítá-
tók össze korunk mérnökei s építészeti által az
utolsó felszázadban létrehozott remekművekkel.
Nagy része e műveknek — ismeretlen s csak
közös gyűjtő nevek alatt ismerjük, minők a
Pacific s andesi vasut építési, de egyes alkotás-
ok, minők a párisi operaház, a kristálypalota,
a suez csatorna is méltán megérdemlik bámu-
latunkat, annyival inkább az arizonai mester-
séges tenger, hogy a saharai tenger tervéről ne
is beszéljünk.

FELUGRÁLTAK S FÜTÁSNAK ERÉDTEK.

Ily «világcsodák» egyikét fejezték be napjainkban: a szent-gotthardi alagutat, mely csakugyan méltó arra, hogy az ókor bármely jelentékeny építkezésével összehasonlíttassék. Egy svájci mérnök, Favre Lajos, nevéhez van kapcsolva e jelentékeny alkotás. Alkotója nem érte meg nagy műve teljes elkészülését, de terveinek sikerülése s különösen, hogy a földalatti 14,920 méter távolság s jelentékeny talajmagassági különbséget dacára a két oldalról megkezdett furás egészen pontosan ért össze, mutatják lángeszét. A mont-cenis alagút, mely eddig a legnagyobb volt a földgömbön, 12,234 méter hosszú s e harmadfelezer méter különbség dacára 4 évvel gyorsabban készítették el a szent-gotthardit, mint amazt. Valóban a mérnöki tud-

ság alján erednek a Rhone és Rajna, a Reuss és Ticino folyók s a csucs mintegy középutat képez Zürich s Milano között, a legegyszerűbb összekötés tehát épen ez uton érhető el Közép-Európa s Olaszország közt, míg az eddigi vasúti összeköttetések már némileg kerülőt képeznek. Göschennél az alagút északi vége 3630 lábnyira van a tengerszint felett, Airoloban, a déli végponton, 3870 láb a talajmagasság s az alagút közepéig az emelkedés 3779 lábat tesz ki. A nagy gonddal készített tervén közel 2000 munkás s mérnök dolgozott nyolc éven át a legtokelebb gépekkel, s a jelen év őszére várták annak elkészülését.

Előbb elkészült, mint tervezve volt. Febr. 28-án a göscheni oldalon levő munkások egyik

kor már megtörtént az újabb robbantás s ennek következtében másfél kerületű lyuk támadt, s az első, ki e téren átlépett, Bossi francia mérnök volt. Feledhetlen pillanat következett ezután. Mérnökök s munkások keresték föl egymást, ölelkezések s zajos éljen-kiáltások közt üdvözölték a munka sikerét s a sötét falak pompán hangozták vissza a vidám zajt.

A következő éjjel a munkálatokat tovább folytatták s még nyolc robbantás után a két alagutat elválasztó falnak nyoma sem maradt többé. A munkálatokat egyidőre megszüntették s örömmünnepet ültek. Minden munkás, ki az alagutnál elfoglalta volt, még a gyermekek is, emlékermet kaptak, egy ötfranknyi nagyságú kis darabot, melynek egyik oldalán az idő meg-

AZ ELSŐ TALÁLKOZÁS A SZT.-GOTTHARDI ALAGUTBAN 1880. FEBRUÁR 29-ÉN.

mány ily gyors haladása alig egy évtized alatt a jövőre nézve a legbámulatosabb eredmények reményére jogosít fel mindenkit.

Magáról az alagutról és építéséről nemrég bővebben emlékeztünk meg, most a nagy munka külső részének befejezése alkalmából még csak egy pár szót akarunk szólni azon körülményekről, melyek közt az Európa közepét Olaszországtól összekötő nagy alagút átírása befejeztetett. Tudvalevőleg két oldalról kezdtek meg a furást. Svájcban Uri kanton Göschenn nevű községétől s az olasz oldalról Airolo mellől, mely azonban még Svájcban Ticino kantonban fekszik. A Szent-Gotthardi hegyesorsot a simploni s splügeni szorosok közt fekszik, s a magas hegy ormójáról egyoldaltól a tündér szép Lago Maggiore tóra, másoldaltól Svájcra lehet letekinteni. E hegy-

felügyelője Nocaraviglia Celestino, ki a mont-cenis alagutnál is alkalmazva volt, már megálta egy kis furt lyukon a tulsó oldalon dolgozókat s ezentul lázas izgatottság fogta el őket. A következő nap reggelén feszült érdeklőséggel siettek mindkét oldalról az alagútba. Külön e célra készített kis vasutakat használtak s a menetét a közönség mozsárlövésekkel és hangzugaival üdvözölte. Az éjszakai részről jövők között volt Koller felügyelő, Rumbert, a vállalat ügyvédje s dr. Koppe, a déli részről Doppler felügyelő. A két oldalról jövők csaknem ugyanazon pillanatban jöttek össze az alagút közepén, hol még egy kis — alig egy harmad méter vastag — kőfal választotta el őket egymástól. A forróság e helyen egész 32° C-ig emelkedett, úgy hogy a munkások kénytelenek voltak levetkőzni. 1/412.

jelölése mellett e szavak voltak felírva: «A lavoranti al traforo del Gottardo» («A Gotthard alagutnál alkalmazott munkásoknak»). Másik oldalán pedig a három résztvevő állam, Németország, Svájc s Olaszország czimere volt az aláírással: «Viribus unitis» («Egyesült erővel»). A két alagutvégnél dolgozó mérnökök s munkások az alagutot át meglátogatták s közösen megvendégelték egymást s napokon át örömmünnepet ültek.

A nagyfontosságú esemény híret a táviró csakhamar elhordta a világot minden részébe, s habár az orosz ezár jubileumi ünnepélye, mely ugyanezen időbe esett, némileg elvonta róla a közfigyelmet, mindenki meg volt győződve, hogy e mű sikere századunk egyik méltó büszkesége.

Kossuth a népies irodalomról.*

Collegno (al Baracono) Italia
Febr. 28. 1879.

Bodon József urnak

A MULATTATÓ UJSÁG SZERKESZTŐJÉNEK

Budapest.

Tisztelt Uram!

Igen nemes célt tűzött Ön ki maga elé, midőn népies irányú hetilapjával az ugynevezett ponyvairodalom metelyének ellensúlyozására vállalkozott.

Örvendetes dolog, hogy a mostoha viszonyok dacára már is szép számú olvasót sikerült lapja körül csoportosítania; bár a mint ön írja, e csoportosulás még sem oly terjedelmű, mint a minőt a czél üdvös voltánál s a vállalat megindítását kísérő biztató jelenségeknél fogva vární lehetett volna.

Ön ennek okát abban keresi, hogy a ponyvairodalom metelye már annyira beette magát népünk lelkébe, miszerint megrongált izlését nemesebb szellemi táplálékhoz áttérlni nem könnyű feladat.

Nekem igen nehezemre esnék hinni, hogy e metely nagy elterjedését a magyar nép izlésének romlottsága magyarázza. Én hajlandóbb vagyok hinni, hogy népünk nem azért kap annyira a ponyvairodalom kárhuzatos termékei, mert izlése romlott, hanem mert azokhoz pár krajczár árán és igen könnyű szerrel hozzá fér.

Ez a hozzáférési könnyűség az a «vibrio», a mely «járványt» okoz.

Magában abban, hogy a nép veszi amaz undokságokat, melyeket ön programjában oly méltán megostoroz, én annak jelét látom, hogy a nép vágyik valami szellemi táplálék után. Ez ösztön ingerénél fogva ahoz kap, a mit talál, a mi könnyű szerrel, megerőltetés, áldozat nélkül keze ügyébe esik.

Én nem kételkedem a felől, hogy a mely körbe az ön «Mulattató Ujsága» eljut, onnan a ponyvairodalom kikopik, s csak szerencsét kívánhatok önnek azon nemes elhatározásához, hogy az akadályokkal el van tökéve megküzdeni.

A felől sincs kétségem, hogy a «Mulattató Ujság» izlésnemesítő hatásának köre mindinkább és inkább tágulni fog, különösen ha a lelkes-kar, a néptantók, jegyzők, községi bírák s földbírtokosok szívökreveszik az ön felszólítását s

* 1878 nyarán néhány hetet töltöttem szülőföldemen, Gömörben. Ekkor ismerkedtem meg Pethő Dániel radnóti reform lelkes ural, ki egy delután nagyon kellemes meglepetésben részesített.

Két megsárgult levelet kerestem elő irományai közül a átadta, hogy olvassam el. Mindkét levelet Kossuth írta az édesanyjához, budai fogságából. Az egyik levél 1837. július 20-án kelt, a másik 1839. március 23-án.

Pethő Dániel ur a forradalom előtti években hazamosabb ideig nevelősködött Breznay István zempléni megyei főorvos gyermekei-mellett. A Breznay István neje Kossuth Karolina, nagy hazánkfának testvére volt. Az 1847-ik év őszén történt, hogy Kazinczy Gábor fölkérte Breznaynát, lenne szives neki azokat a leveleket átadni, melyeket fivére Kossuth Lajos budai fogságából írt. Breznayné készséggel teljesítte a Kazinczy kérelmét s mintegy 18—20 levelet kerestem elő átadás végett. Ekkor ábrédt fel Pethő Dániel urban is a gondolattal, hogy e levelekből egyirt elkérjem. Kifejezte öhajítását Breznayné előtt — és szerencsés volt a szóban forgó két levelet megnyerhetni.

Igy jutott Pethő ur e becses levelek birtokába. Én a két levelet elkértem Pethő Dániel urtól, hogy — ha Kossuthról közlésekre engedélyt nyerek — népies irányban szerkesztett lapomban a «Mulattató Ujság»-ban közöltessem. Pethő ur szivesen engedett kéréssemnek, a leveleket eredetiben átadta. S ekkor körítem Kossuth beleegyezését a levelek közléséért. Deczember végén irtam nagy hazánkfának s levelem mellett a «Mulattató Ujság» programját s addig megjelent összes számait is elküldtem. A kis küldemény két egész hónapi bolyongás után jutott a Kossuth kezébe s ő 1879. február 28-ról írta hozzám azt a levelet, melyet itt egész terjedelmében közlök.

A minden tekintetben érdekes levél már nem találta életben a «Mulattató Ujság»-ot, mely második évfolyamának 5-ik számával 1879. elején megszünt. Átvonult tehát a «Vasárnapi Ujság»-nak, melynek szerkesztője kötelezőségeket tartotta előbb bizonyosságot szerzeni magának a felől, hogy nagy hazánkfának e levél közlése ellen kifogása nincs.

Bodon József.

oly tevékenyen érdeklődni fognak a vállalat terjesztése körül, mint azt a nép értelmi emelkedésének nagy érdeke meg is kívánja, meg is érdemli.

Ez az érdeklődés olyan mint a harmat a természetben. Zajtalanul, észrevétlenül tömredék áldást hagy hátra maga után. Ez a harmat szerep nagyon szép szerep a népies társadalom mezején.

Hanem azt né várja ön, hogy egyedül hirlappal — forintos hirlappal — a ponyvairodalom — a krajczárost — a nép köréből egészen kiűzheti.

Szerintem a dolog nyitja abban van: hogy bemegy a falusi nép az országos, meg heti vásárra. Elad valamit. Ellátja szükségét; s még érez maga körül pár forintot, vagy egy kis apró pénzt. Ott látja maga előtt a ponyvát a 3—4 krajczáros füzetkéket. Felébred lelkében a szellemi táplálék ingere. Nem arról van szó, hogy forintokat adjon ki, mire nehezen adhatná reá magát; 3—4 krajczárról van szó, és nem kell hivatalt keresnie, hogy előfizethessen; nem kell útból kitérnie; lehajlik a ponyvára, felkap egy füzetkét, melynek czimén vagy durva fametszetén szeme megakad, levágja a 3—4 krajczárt, s viszi a metelyt laza. — Olvasmány után vágyott; nála nem az a kérdés első sorban, hogy minő olvasmányt kapott, hanem hogy mennyibe kerül. 3—4 krajczár! ez esábit; ez dönt. Nem mert izlése rossz, hanem mert oltos a portéka.

Ezzel a 3—4 krajczáros árral, ezzel a hozzáférhetési könnyűség csábjával hirlapnak bajos dolog megküzdeni. Ahoz már forintok kellenek, legalább forint kell. S a mi főddolog: egyszerűre kell. Vannak, a kiktől ez az «egyszerre» is kitelik, s azért a hirlapnak meg is lesz a maga közönsége, de azoktól, a kik csak pár tuczat tojást, pár font vaját, pár csibét stb. viznek eladni a heti vásárra, ez nem telik; pedig ezek képezik a ponyvairodalom nagy közönségét; nem azok, a kik «körül delelés közben simára hizott saját igás jószágaik kerőzzenek.»*

Aztán a hirlapra előfizetés végett nem lehet csakugy lehajolni a ponyvára; ahoz utánjárás kell, s a lejárat észben tartása kell, miről még magamforma emberen is megiesik a megfélekezés. — Mindez megannyi nehézség.

Miért írom mind ezeket? Azért, mert kifejezést akarok adni azon nézetemnek, hogy az ujság nagyon jó, nagyon szükséges; de magában még nem elég a kárhuzatos ponyvairodalom legyőzésére. — Szeget szeggel. A hasonszenvi gyógymód e járványos betegségnél is a legsikeresebb. A ponyvairodalom nem azért kárhuzatos, mert ponyvairodalom, hanem mert rossz. Miszerint a siker teljes legyen: a rossz ponyvairodalom jó ponyvairodalommal is meg kellene támadni, nem csak ujságra szoritkozni.

Mondja ön talán, hogy a «Mulattató Ujság», egyes számoként is kapható, és ez pótolja azt, mit én mondok. Nem gondolom, hogy pótolhatná. Nem az árkülönbség miatt mondom ezt; bár ez is valami, de elvégre is csekélység; hanem mondom azért, mert az ujság egyes számainak elárúsításával megbízott ügyvivőségek nem viszik azokat a heti vásárokra, a falusi nép keze ügyébe, s önök nem is nyomathatnak bizonytalan fejében annyi példányt, hogy velők a heti vásárokat eláraszthatnák, miként a ponyvairodalom elárasztja. Aztán az ujság eszméje időből kapcsolás eszméjével jár; ujság szám nem marad mindenkorra ujság, mint az Álmos-könyv, melyen az áll, hogy nyomtatott «ebben az esztendőben». Ujság januári számát nem veszik az emberek márcziusban. Elavult óságnak nezik. És végre az is akadály, hogy az ujság nem minden egyes száma bevégzett

* A program szavai. Bodon J.

egész, mint a ponyvairodalom minden egyes füzeté az. Többször egy-egy tárgy több számon huzódik keresztül. A mit nézetem szerint az egyes számok elárúsítása tekintetéből a lehetőség kerülni is kellene.

Hát én azt mondom: az ön ujsága nagyon üdvös vállalat, sok jót tehet, de ép azért mert ujság, a ponyvairodalom metelyét nem fogja kiüríthatni. Szeget szeggel. A jó másátnak megvan a maga közönsége, mely megadja érte a forintot. De biz a 4 krajczáros rossz bort forintos másátnál nem, hanem csak négy krajczáros jó borral lehet a vásárról kiszorítani.

Bocsánatot kérek e megjegyzésekért. Nem tanácsot akartam adni. Ez itt nem volna helyén. Mert a dolog végre is üzlet dolga; a kiadók kalkulására tartozik. De miután tény, hogy a rossz ponyvairodalomra bőven akadnak kiadók, mert nyereséges üzletnek tapasztalják, nem azért mert rossz, hanem mert ponyván árultatik a vásárokon: hát én valóban csodálkozom, hogy nem akad kiadó, kinek a jó irányhoz annyi bizalma lenne, mint a rosszhoz sokaknak van, s némelyik meg is gazdagszik vele.

A mi önnek azon felszólítását illeti: adnám megegyezésemet, hogy ön kinyomattathasson önnek kezeihez jutott leveleket, melyek általam több mint 40 év előtt fogságomból anyámhoz írottaknak állítatnak; bocsánatot kérek, de én e kívánságát nem teljesíthetem; sőt azoknak kinyomtatása ellen tiltakozom.

Nem akarok ezuttal annak fejtegetésébe bocsátkozni, hogy minő tekinteteket tartok mérvadóknak a magán levelezések természetéből folyó delicateria szempontjából. Több ízben voltam már kénytelen panaszkodni a felett, hogy honfitársaim oly kevés érzéssel bírnak az iránt, a mi a magán levelezések felől az egész mévelt világon az egyszerű illem legelemiebb követelményének van elismerve. — Nem volna helyén önnel szemben e fejtegetésekbe bocsátkoznom, mert hiszen mind önbem, mind azon urban, kítől ön a kérdéses leveleket kapta, elismerésre méltóan megvan a — fájdalom — sokaknál nélkülözött azon figyelem, hogy a nyilvánosságra hozatalt az én engedelmemtől teszik függővé.

Ezt őszinte érzéssel köszönöm. De az engedelmet nem adhatom meg. — Nem tudom ugyan, nem is gyanitom, hogy mit tartalmaznak ama levelek; de elég annyit tudnom, hogy édes anyámnak irtam. — Az anya és fiu közti levélváltás a családi viszony szentélyezés tartozik. Legyen e szentély megóva a dobra útes profanációjától. Megérdemli. S e profanáció a jelen esetben annál fájdalmasabban hatna reám, minthogy azon levelek fogságából lettek írva, tehát nem szabad kézzel; azok tehát ép azért csak szorosan magán családias téren mozoghattak, a mi senki mást sem nem illethet, sem nem érdekelhet.

Van szerencsém Önt stb.

Kossuth.

U. I. Most veszem észre, hogy az Ön levele mult deczember 27-kén kelt. — Én csak tegnap előtt kaptam. — Két egész hónapon át volt uton.

Újabb adalékok a branyiszközi esatáról.

A branyiszközi esatáról lapunkban megjelent közleményekre ismét kaptunk adatokat, melyek az előbbieket részben kiegészítik. Egyik alább közölt levelünk magától Erdősi Imre urtól ered, Guyon tábori papjától, kiről előbbi

* «Nem akad kiadó.» — Leveleben megírtintem, hogy a lap kiadása 1879. január 1-től kezdve a magam nyakába szakadt. — Erre vonatkozik. B. J.

közleményeinkben is van említés, mint olyanról, a ki keresztel kezében ment a honvédek élén, úgy lelkesítette őket az előnyomulásra. — A másik levél a 33-ik zászlóalj egy katonájától ered, ki azonban nevét elhallgattatni kéri. Ennek le-velében is több van, a mit méltó följegyezni s az enyészettől megóvni. A másik két levél Székely József és Tresko János úrtól való, kiknek ez második főlészálása ez ügyben.

I.

1880. február 4-ike óta három, többé-kevésbé részletes közleményt olvastam a lapokban a branyiszki csatáról, melyeknek mindegyike, mint más eddigi is, sok olyast említ, mik a nevezetes küzdelemnek határozottan történeti adatai, de itt-ott olyat is, mi a valósághoz csak közel áll.

Igaz, hogy én sem jegyzeteim után írom, a mit írok, mert azokat mély sajnálatomra, midőn Guyon-tól Facseten örökre elbucsumtam, a sok felé oszló gondok között a megholtak névkönyvével együtt a tábori iroda ládjában feletem; de azok, melyeket itt följegyeztek, híven megmaradtak emlékezetemben.

A csata február 5-én d. e. 10 óra tájban kezdődött, mikor az első ágyú megszólalt. A német sereg az erdő sűrűjéből előbujva a Branyiszki-hegynék két-harmadnyi magaslatán foglalt állást sűrű tömegekben. Előcsatájai egészen a hegy alsó magaslatára ereszkedtek, hol egy közel álló csűr kedvező védelmi kinalkozott nekik. De Schulz Károly tüzérszervezetünk személyesen irányzott ágyúlovással csakhamar megzavarta sorokat a biztosnak vélt álláson. Az osztrákok ágyúi a hegy közepén valamivel felül voltak elhelyezve, honnét az első lövés a zólyomi 2-ik zászlóalj újonczhonvédei közé csapott, kik erre részben csakugyan megfutamodtak, és Guyon, midőn őket sem bátorítással, sem jó példával nem lehetett visszafordulásra bírni, ezek közé lövetett. Hogy pedig Tresko vagy Székely tüzelte rájuk, nem bizonyíthatom, csak annyit jegyezhetek ide, hogy az Guyon parancsára Schulz Károly vezényletével történt.

A magyar sereg, melynek hadereje mintegy 4000 ember, 6 hatfontos és két vetágyú volt, jobbra-balra felosztva a branyiszki völgyeletbe vezető út melletti emelkedéseken volt föllállítva. Részt vettek a csatában: a többnyire szegedi fiukból állott 33-ik zászlóalj, a nógrádi, a zempléni (vörös pántlikás), a 13-ik és beszercei 2-ik zászlóalj, ezeken kívül voltak még Ujházi nevű vadászok és a Csehországból hazajök iránti szeretettől haza szökött Nádor-huszárok, kiknek egyik dicső kapitánya vala Dessewffy Dénes.

A győzelem kivívásának födicősége a 33-ik zászlóaljé, melynek jeles és bátor tisztjei közül idejegyzem Földváry Béla, Gosztonyi József és Jelinek nevét.

A csata lefolyásának részleteibe nem boesátkozom, hanem az előbbi két szemtanúval egyezően állíthatom s erősíthetem, hogy a hegyre vezető kanyargós utakat egészen a hegy tetejéhez közel álló Mária-képig szuronysegezőve kellett bevennünk. Volt azonban mégis a csatában egy igen jelentékeny mozzanat, a hadi taktikának egy igen szerencsés intézése, melyet minden buzgalomunk és vitézségünk mellett is a csata gyors végbemenetelének és a győzelem határozott kivívásának legfőbb tényezőjéül kell tekintennünk. S engem épen az ösztönzött és sorok közzététele, hogy ezt a mozzanatot kellő s azt megillető méltatással följegyezve az eddigi leírásokban nem találtam. Kérem azonban a t. olvasót s különösen azon honfitársaimat, kik Branyiszkónál vitézkedtek, ne értsék félre e sorok íráját, ki egyedül a tiszta igazságot tartja szem előtt, midőn azt úgy, a mint történt, följegyzik.

Tresko J., a IX. lovas üteg parancsnoka, említett cikkének egyik pontjában ezt mondja: «Hogyan fejlődött a magyar sereg jobbszárnya, arról a közlőnek nem lehet tudomása, minthogy ily hegyes-völgyes vidéken látni nem is lehetett.» Erre vonatkozólag én, kinek a jobbszárny fejlődéséről biztos tudomásom van, mint legkiválóbb vonásra az érintett mozzanatra utalhatok.

A Branyiszkónak Szepesváraljától fölfelé vezető fút jobb oldalán, ettől jó negyedórányi távolságban, a Sirokától Branyiszkóra vivő fútra egy mel-

lékut (kocsit-e vagy csak gyalogut? — nem mondhatom meg) vezet. Guyon, midőn már az ütközet javában folyt, Szotzfried alezredest a dandárnak egy részével — hogy kinek a tanácsára? nem tudom — erre az útra küldötte a végét, hogy az osztrák seregnek, mely Eperjes felé csak erre vonulhatott vissza, utját elzárja. Daeym, osztrák tábornok, ezt észrevette, s nehogy két tűz közé szorítsassék, fejevesztve sietett visszavonulni Eperjesnek és még idejekorán, az ut elzárása előtt, a nagyobb veszély elől menekült.

Budapest, 1880. márczius 8.

Erdösi Imre,
Guyon dandárának tábori papja.

II.

T. Szerkesztő ur! A «Vasárnapi Ujság»-ban közölt branyiszki csataképekhez én is egy pár még eddig nem közölt adattal óhajtanék járulni, mint volt 33-ik zászlóaljbeli baka.

Szepes-Váraljáról elindulva, Guyon táborának utócsapatát képeztük. Egy magában álló kocsimánál — Pocsokajnál — megálltunk s Guyon zászlóaljunkat előre parancsolta. Itt Guyon fakupákban pálinkát hordatott számunkra, s kérdésünkre: mennyit adjunk egy-egy legény számára? azt a feleletet nyertük, annyit igyék minden ember, a mennyit akar, csak meg tudjon állani a lábán. A pálinkának volt aztán kelete, de a futuskóját («futuskónak» hivtunk egy meszelynyi bádóg kulacsot) is meg-

töltötte az, a kinek volt. Guyon, míg a legénység a pálinkával bajlódott, Pethő — úgy gondolom Sándor — őrnagynakhoz fordult e német szavakkal: «Őrnagy ur, a windschacht csorbát ki fogja itt kőszörülni és ha hátrálni fog, összekartácsoltatom zászlóalját.» Pethő szintén német nyelven így szólt Guyonhoz: «Ezredes ur, ha úgy fogom látni, hogy előnyvel mehetek előre, meg fogom tenni; ha pedig azt tapasztalom, hogy hátrálnom kell, hátrálni fogok.» Erre Guyon a méregtől sápadtan azt kiáltja őrnagynak, hogy tudja-e mi az a szubordináció? «Igenis, volt a felelet, de a szubordináció mellett őrnagy és magyar ember is vagyok.» — Most őrnagynak oly nyugodtan, mintha semmi sem történt volna, a zászlóaljhoz fordult, így szólván: «Fiuk, itt állunk Magyarországon szélén. Ha ezt a hegyet be nem veszszük, nincs többé Magyarország. Ti magyarok vagytok, tegyétek meg kötelességeket.» — Ezzel elindultunk a közel lévő Korotnok faluba, mely épen a hegy tövében fekszik. — Itt őrnagynak lováról leszállt, kardot rántott s «Utánam fiuk» kiáltással csatárláncban indított a hegynek. Mikor a hegyet csatázva megmásztuk, esteli 6 óra volt. Innen az országúton haladva, Siroka községbe értünk, hol meg is haltunk.

Guyon egy futár küldött Lécseré Görgeihez — ki épen aznap bázózott — egy darabka papírral, melyen e szavak állottak: «A Branyiszki csu-csáról. Tábornok ur! Nekem nincsenek katonám, — hanem hőseim; a Branyiszki a miénk; a 33-ik

zászlóalj itt csodadolgot mivel, s azért kérem, méltotassék e dicső zászlóaljnak, míg fennáll, dupla lényugot adni.» Görgei egy havi dupla lényugot parancsolt a legénység közt — az őrmestertől lefelé — kiosztatni, a mi meg is történt. Én ugy hiszem egy zászlóalj sem kapott Magyarországon dupla lényugot, — Erdélyt ide nem érte.

6-ikán virradóra éhen-szomjan sorakoztunk; egyszer csak odállit Guyon és sugárzó szemekkel így szólott hozzánk: «33-ik zászlóalj derék ember, mig nekem garas, mindig 33-ik zászlóalj.» Mi elneveltük magunkat e nagyszerű beszéden s bőles hallgatással Eperjesre indultunk.

Lécsé, 1880. márczius 8.

F. K.

lécsői polgár s volt 33-ik zászlóaljbeli honvéd.

III.

Nem a dicsőség ohajtása véteti fel velem a tollat, hiszen a vett parancsot teljesíteni minden katonára kötelessége, sem pedig, hogy valami érdemet tulajdonítsak magamnak azért, mert a véletlen úgy hozta magával, hogy én is ott voltam, de meg akarom menteni azon babékoszort, mely a Guyon szelleme és ottani zászlóaljaink fegyvere fölött lebeg, hogy azt háromfelé nem tépjük. — Nekem megvan emlékem onnan; egy halálkölő honvéd csákója melől vettem el egy fenýőfalgalyat... ez és az emlék nekem elég.

künn azok, kik e jelenetnek szemtanúi voltak, nyilatkozomának.

Décs, 1880. márczius 4.

Székely József,
mérnök.

IV.

Mint az olvasó tudja, mind a ketten egy tényre a vázolt, összejöttökésbe jöttünk Székely József volt honvéd bajtársammal, s annak eldöntése reánk bízott. Mútan Székely József ur maga állítja, hogy Branyiszkónál a szaladó honvédekre Guyon parancsa folytán kétszer lött kartácsal, abba nem többé kételkednem nem lehet, annál kevésbbé, mert Guyon a nekem adott lövés parancs után rögtön visszafelé viágtatott. E részletekre oly elevenem emlékezem, mintha tegnap történt volna. Miért nem ismételhette volna tehát azon nevezetes „Schieszen Sie! Schieszen Sie!” szavakat.

Sok történet akkor, a mi a hihetlenséggel határos. Ki lött a 2-ik beszercei zászlóalj szaladó újonczaira? az mellékes dolog. Én szívesen átengedem másnak a dicsőséget.

Ezzel az ügyet befejezettek tekinteném, ha Székely József ur közleményébe néhány téves állítás be nem csuszott volna, melyeket helyreigazítani kötelességem. Én naplót nem vezettem, mindent csak emlékezetből írok, de annak hitellesegeért kezeskedem. Lássuk a téves állításokat.

1. Ott, a hol cikkében Guyon egyes csapatait elősorolja, azt mondja: «A zólyomiak és beszercebányiakból alakított 34-ik zászlóalj. E zászlóalj igaz, Beszercebányán alakított, s onnan a neve, de legénysége Nyitra, Arva és Liptóme gyékékből került ki, ugy szintén a tiszkára is ezen megyék fiaiból való volt. A 34-ik számot soha sem viselte. «Csári Kompania» név alatt lett ismeretes. Parancsnoka Mikovényi Károly őrnagy volt, s ha jól emlékszem, csak június végéig kapta a 124-ik számot, de soha sem használta, mindvégig megtartotta a gunynevét. Guyonhoz csak Beszercebányán csatlakozott.

2. Azt állítja, hogy az 5-ik lovasüteg parancsnoka Schulz Róbert veressapkas tüzér százados volt. Ez egészen légből kapott állítás, mert az V-ik lovasüteg parancsnoka a most is Egerben élő Könyg Endre őrnagy, akkora százados volt. Ez állítását megütközéssel olvastam, mivel ezen üteg a honvédek köznyelvében csak Könyg ütegenek nevezetett, s Könyg, később mint tüzérőrnagy Kmetty hadtestében Székely József közvetlen előjárója, miként maradtott ki naplójából, meg nem foghatom.

A branyiszki nagy nap hősei a 33-ik zászlóalját — Guyon hadtestének legjobb zászlóaljait — Földváry Berezi ezredes, akkora őrnagy vezénylete alatt egészen mellőzi, pedig ezen nap dicsőségét ezeknek a csongrádi fiuknak köszönhetjük.

3. A nádor-huszárok parancsnoka báró Üchtritz volt, s nem áll azon mondasá, hogy a huszárság a küzdelemben nem vett részt, hiszen a huszárok üldözték az ellent majdnem Eperjesig.

4. Midőn Radenics Jánosról az 5-ik lovasüteg főhadnagyáról beszél, hogy egy elkésett lövés miatt Guyon pisztolya csak egy arasznyira volt homlokáról, arról egészen megfeledkezik, hogy Guyon más-napi parancsában milyen fényes elégteltelt adott neki. A helyett csillag alatt a «Függelenség» által említett Dessewffy Zsiga honvéd tüzérhadnagyot emlegeti. E Dessewffy, kit én jól ismertem, a Klapka hadtestében szolgált, hogy jön a Branyiszkóra, nem tudom? Vagy talán testvérével Dénessel, a nádor-huszárok híres századosával, ki Csornánál őrnagy lett, téveszt össze. No de ennek Guyonnál soha sem volt összejöttökése, miről maga is tanuskodtatik.

5. Cikké folyamában egy helyütt ezeket mondja: «Még egynehány ágyú-szót váltottunk mind két részről, holmi feleselgetések, de minden értelem nélkül. Artatlan viszontlátási üdvözletek.» No kedves bajtárs! már erre nem felelek, de arra kérem az olvasót, hogy a branyiszki csata leírását az én tollamból még egyszer figyelmesen olvassa át, s látni fogja, hogy hiába a levegőbe nem puffogattunk.

6. Én azóta arra nem jártam, de akkora beszéltek, hogy az ut Branyiszkóra 13, mond tizenhárom kanyarulatban kapaszódik fel, én ezt mint szakértő képtelenségemnek tartottam mindig, sazeréztükem-képtelenségemnek számolt nem is említettem. Bajtársam Székely József, most mérnök, e kanyarulatok számát 23, mond huszonháromban állapítja meg. Kedves bajtárs, ha állításával volna fadve.

Alsó-Zathuresa, márczius 9.

Tresko János,
mérnök.

Azt hisszük, e közleményekkel az a kérdés, hogy ki lött megfutamodni készülő honvédekre, el van döntve. Hogy az csak az 5-ik üteg lehetett, melyet Székely J. vezényelt, alig zengve kétsé-

get. Hogy azonban a 6-ik üteg is tehetett sok eredményes lövést, ha nem is tulajdon honvédeinkre, hanem az ellenségre, — azt Székely közleménye sem zárja ki.

Szerk.

Rác-zórház a tiszaí gáton.

Most egy éve egy élet-halál harcot vivó város polgárainak ez sürgött, forrt a házikó körül, melyet a mult tavaszi vízvesz évfördül-jának alkalmából ezuttal olvasóinknak bemutattunk.

E csendes, e kis házikóban központosult a védelem, mely megmenté az alföld harmatik legzsigdagabb városát, Szentest, mértföldekre terjedő vidékével attól a borzasztó veszedelem-től, mely Szegedet ugyannakkor elpusztította.

A Szentest és környékét védő Tisza és Körös gátja mintegy 5 1/2 mértföld hosszú. E gát-vonal mentén 7 órház van, melyek közül a csész nevével Rác-zórháznak nevezett házikó van a központon, s ez okon vész alkalmával ez a főhadiszállás.

Most csendes, néma e ház tájéka, sokszor éveken át ilyen; de midőn az ár pusztító ostromával a két koronáját támadja meg és védelemre szólítja a város összes lakosságát, akkor kocsival, fejszével, ásóval, kapával fölszerelt és védelemre kész embersereg veszi a házat körül, hol a védekezést vezető hatóságí föfelügyelő, mint valami tábornok osztja a parancsot, szervezi a véderőt s a szükséghez képest csapatokra osztva utasítja a munkásokat a gát egyik-másik veszélyeztetett helyére.

Itt áll a föfelügyelő rendelkezésére 4—5 futár, kik egymást fölváltva hozzák a hírt éjjel-nappal, hogy a föfelügyelő az előtte fekvő adatköböl folytonosan tudhassa, hogy hol miként áll a gát, hol mire és mily mérvben van szükség, s ezekhez képest kéri az éjjel-nappal együtt üló vészbizottságtól a véderőt és anyag kirendelését. S midőn a vész már fenyegető jelleget ölt, a munkás kéz ezre lepi el a gátat és ezer meg ezer kocsi hordja a védanyagot, bámulatos küzdelmet fejte ki a szél által korbácsolt bösz hullámok visszatartására.

A helyeket, melyeket hősi karok védelmeztek meg az ellenség ostroma ellen, följegyzik a történelem s a nemzeti dicsőség emlékjeleiként emlegeti. Pedig az elemek ostroma rettentőbb, mint az embereké, s ily ostromot vert vissza Szentest népe a mult évi vész idején. S e csodálatos határos küzdelem központja volt a Rác-zórház «a vészbarlang», mint ezt egy a védekezés körül segédkező hajóskapitány elnevezé. Mult évről 22 napi lázas küzdelem emléke füződik e képhez, küzdelem, mely igazolja e mondas, hogy ember kell a gátra és helyén legyen a szive, a ki a gátvédelmi föfelügyelőségre vállalkozik.

Mult év febr. 28-án már itt volt a vész; a két gát-köz medre már ekkor meg volt telve úgy, mint mikor a teknőt színgöntik. Szerencse, hogy ekkor még nem volt szél. A közérő istenezen hozzá látott a munkához. Márcz. 1-én este szél támadt. A föfelügyelő, a társulati igazgató és egy mérnök a Rác-zórház ársulájában tanácskoznak a holnapi teendőkről, midőn este 11 óra-kor jön vágatva egy futár és hoz egy levelet az ötödik órház vonalán dolgozó munkásokat vezető mérnöktől. E levelben az van írva, hogy: «ha egy óra alatt 40 kocsi és 400 embert nem kapok, elvesztünk; a gát koronájának keresztmetszete már csak két láb». Két láb gát ott, hol még tegnap a korona szélessége 3 1/2 öl volt, semmi, ott a védelem már egy óráig sem tarthatja magát. «Készítsék el önök, — ugy mond a jelentés, — a lakosságot a legborzasztóbbra».

A föfelügyelő rögtön tollat ragad és írja a vészbizottságnak, hogy: «ha igaz, a mit a mérnök jelent, akkor félre kell verni a harangot, hogy a közönség készen legyen a legborzasztóbbra».

A vészbizottság félreverette a harangot, a föfelügyelő pedig rohant a vésznek jelzett helyre, mely a Rác-zórházhoz 1 1/2 mértföldre van.

Mire nagy veszödség közt oda ért, a szél már elállt. A gáton térdig érő víz és sár volt; de a gát koronájának keresztmetszete nem 2 láb, hanem 3 öl volt. Egy járatlan fiatal mérnök volt itt, ki a csapkodó hullámoktól megijedt és írta a rémes jelentést.

Egy éjjel a föfelügyelő, ki a «Szentesi Lap»-nak is szerkesztöje, épen lapja vezércikkét írta, midőn a csész benyit hozzá, hogy itt és itt megcsuszni akar a gát. — Féltre a tollal, a szerkesztő fut a vész helyre. Utja a kuczori csárda mellett vezet el, honnan víz zenezsö hangzott. Haragosan toppant a kocsimába és megparancsolja a vidéki hajós mulatóknak, hogy csend legyen; mert rögtön a gátra rendeli őket dolgozni. Azzal ment oda, hol gát-csuszás volt. Itt hatalmasan furkóztak a legények, s midőn már némileg rendjén volt a dolog, ment a föfelügyelő vissza a csészházba — vezércikket írni. Már leirt vagy két sort; midőn jön vágatva egy futár és a IV-ik órházról hoz levelet, melyben az ottani mérnök és írnok jelentik, hogy a baj nagy, a gáton két-három hely is lábnyi átmérőjü vastag lyukon szakad a víz. 500 embert küldjön a föfelügyelő azonnal es mentő-eszközöket, különben hajnalra uszik a hátar.

Éjjel után 2 óraker 500 embert, 80 kocsi szüre újjából nem rázhat ki a föfelügyelő, elküldé írnokat, hogy menjen nézze meg, mi baj van, s azzal folytatta a cikkírást. Az írrok hajnalra visszajött és jelentette, hogy rettentő veszedelem volt, a víz rést szakított a töltésbe, a borzasztó szél átcsapkodta rajta a hullámokat, s a nép már menekült, midőn néhány bátor s ön-feláldozó ember, élükön a város polgármesterével és mérnökével, beleálltak a szakadásba s ott dolgoztak versenyt a többivel. A pelda hatott s a borzasztó idő és hullámcsapkodás daczára sikerült betömni a szakadást; ügyes kubikos a szentesi nép, elzárta a vízfolyást. Nem kell már 500 ember és 80 kocsi a IV-ik órházhoz.

Ilyen élet volt a Rác-zórházban 22 napon át. Künn lakott a város munkabíró népe és küzdött az ostrom ellen.

És a jól védett város megmenekült abból a kis házból vezetett védelem folytán, melyet képünk mutat.

Vándornépség.

Szent Kleofás! milyen karaván!
Pétfő.

Az európai civilizált népek közepette, oly törvényesség korában, mely a szilárd megtelepedésből fejlődött, mely a tulajdon jogát szigoruan megállapítja a legcsekélyebb ingóságától a legnagyobbig és legértékesebbig, a talpalatnyi rögtöl országokig, kontinensekig: mégis, mint a madár ágról ágra, ugy barangol a cigány falu határáról falu határára, megyérről megyére, sőt országról országra.

«Omnia mea mecum porto» és a tulajdon-jognak oly értelmezése, hogy minden az övé, a mihez hozzáfér: ez jellemzi e sajátóság népfaját. Angliának megvan a maga «gipsy»-je, Franciaországnak a maga «bohémien»-je, nekünk a magunk cigányja, muzsikos, kovács, tisztelőző, teknővájó, vályogvető, kártyavető és lövész osztályozás szerint, — meg is van, nincs is, mert olyan mint a higanyesepp: kitér a nyomás elől, megföni, rögzíteni nem lehet.

A népvándorlás nagy áradata elismult, népei megtelepedés és elvegyülés által átalakultak, új, határozott jellegeket öltöttek, melyek sok tekintetben az ősi jellegekkel homlokegyenesen ellenkeznek. A kalandozó cenzatur magyarból, kit hódítási vágya egykoron földrésről földrésre ragadott: kunyhóját, telkét imádó magyar lett, kit a «magából» sem a nyomor, de meg a fékevesztett Tisza áradata sem bír kizavarni; az erdőt barangoló és germánokból schulmeister szobanép lett; Brennus utódai épen ugy, mint a tengereken bolygó normannok ivadéki, sokszorosán elvegyülve, a legszilárdabban megtelepedett társadalmakat alkották meg; sőt maga Izrael nemzetsége is, mely oly feltékenyen örökök fajisága fölött, kivirta a polgári jogot s mind szilárdabban kezd megtelepedni; — csak Kleofás népe bolyong határról határra, országról országra; ellentáll a megtelepítés minden kísérletének, nem ker jogot, beéri a megtérés-sel, söt el tud lenni még a nélkül is.

Már pedig e népfajnak sok jeles tulajdonsága van. A magyar muzsikos cigány, ki jelenleg elköszálgalt Pétervártól Párisig, mint muzsikos született lángész s azonkívül nagy ember-

* Sok szegedi inkább beléhalt, semhogy elhagyta volna a «magját»: házat!

kezett Tommasiniról, az osztrák-magyar tengerpart legjelesebb fűvésztől, ki a múlt év utolsó napján hunyt el Triestben. *Kriech* János bemutatta a Déván talált viperákat. Déván köfetés alkalmával több mint száz példányra akadtak. Ily tömeges előfordulás nagyon ritka dolog. Nálunk Mahádiában és Erdély délekeleti részében fordul elő. Találtak már Pozsony környékén is, a Retyeánok, a Zsil völgyében. A bemutatott két példány igen szép, s első tekintetre fölismerhetni, hogy méges.

A Petőfi-társaság márcz. 14-iki ülésén az elnököl *Lauka* Gusztáv új alapító tagul Falk Miksát jelentette be. Ezután *Fródi* Béla ismertette Firduzi perzsa költő „Sah Namó”-ját s bemutatta annak egy részét magyarul. Bevezetőleg ismertette Firduzit, ki Szent-István királyunknak volt kortársa; aztán ismertette a hatvan ezer sorpáról álló óriási eposzt, az ebben szereplő jellemet, különösen pedig a nőalakokat. *Eródi*, az eredeti versalaktól eltérve, magyar alexandrinosokan fordította le a perzsa költeményt, mert az eredeti mérték lejtése nem egyezik a magyar rythmussal. Ezután *Komócsy* József olvasta fel *Hajós* Izidorok „Hajnál Dorka” című balladáját, *Endrői* Sándor pedig „Megnynyugás” című saját költeményét. Végül *László Mihály* olvasott fel két rajzot. Az első „A rezeda”, virágregye *Majthényi* Flóriától s egy kis rezeda sorát adja elő; a virágot bálba kocsizó hölgy ejtette a hóra, egy szegény asszony megtalálja s a virág magáesíti egy haldokló gyermek utolsó perceit. A másik rajz, „Élet és örökkévalóság”, *Kiséri*-től való s mulatságosan írja egy bölcsészkedő családapa zavarait, kit a zajongó apró népség folyton zavar az örökkévalóság fölötti elmékedésében s végre is rákényszerít, hogy a való életről helyes felfogást nyerjen.

Ötvenedik közgyűlését tartotta e hó 14-én az országos gazdasági egyesület, melynek nagy érdemei vannak. A *Moróc* István titkár által felolvasott évi jelentésből is kitűnik a nagy tevékenység, melyet az egyesület legutóbb is kifejtett az ország gazdasági érdekeinek emelésére. Gróf *Szapáry* Gyula elnök megnyitó beszédében ismét kijelenté, hogy nagy elfoglaltsága miatt nem szentelhetvén kellő időt az egyesületnek, az elnökségről lemond, de ha a gyűlés kívánja, a jubileumi ünnepig megmarad. A gyűlés éljenzással fogadta. Gróf *Széchenyi* Pálnak köszönetet szavaztak azért, hogy az ő elnökléte alatt működő nagy-atádi gazdasági kör 3000 frtos alapítványt tett az istvánfeleki gazdasági iskolának. Gróf *Károlyi Sándor* indítványára a választmányt megbízták, készítsen tervezetet, mikép lehetne a vidéki gazdasági egyesületek tevékenységét sikeresebbé tenni; ugyancsak az ő indítványára köszönetet szavaztak *Korizimus* Lászlónak a legutóbbi enygeté tapintatos vezetéséért. Végül az elhunyt b. Wenckheim Béla és *Wagner* Károly helyére az igazgató választmányba *Bujanovic* Sándort és *Kerpaply* Károlyt választották meg.

A Szent-István-társulat e hó 18-án tartotta évi közgyűlését *Ipolyi* Arnold püspök elnökléte alatt, ki a megnyitói beszédében a társulat ama fontos hivatását emelte ki, melyet az elemi tankönyv-irodalom terén teljesít. Kívánatosnak mondta, ha a társulat az egyháztörténelem parlag mezejének mivélését szintén elősegítené. A magvas beszédet a társulat évkönyvében nyomtatják ki. A közgyűlés elhatározta, hogy a pápának hódelati nyilatkozatot küld. Ezután felolvastattott az évi jelentés, mely szerint a társulatnak tavaly 86,742 frt bevétel és 85,207 frt kiadása volt, tőkéje pedig 42,790 forintra és 200 frankra rug. A folyó évi költségvetésben a bevétel 77,830 fra, a kiadás 77,816 fra-ra van előirányozva. A jelentés után *Tárkányi* Béla apátkanonok szólt fel és *Ipolyi* püspök lelkes beszéde által inditattva, száz arany pályadíjat tűzött egy „A kereszténység első korszakának története Szent-István királytól Szent László király haláláig” című munkára. A gyűlés nagy éljenzással fogadta az adományt és jegyzőkönyvileg fejezte ki köszönetét.

Mi ujság?

Magyar küldöttség a király előtt. A magyar törvényhozás két házának és Budapest fővárosának üdvözlő küldöttségét e hó 18-án fogadta a királyi pár Bécsben. A magyar kormány tagjai közül fölmentek *Tisza*, *Péchy*, *Trefort*, *Pauler* és *Bede* kövics. A főváros küldöttséivel pedig *Ráth* főpolgármester, *Kamermayer* és *Gerlóczy* polgármesterek. *Simor* primás Esztergammal csatlakozott a küldöttséghez. Ő felsége a küldöttségek fogadtatása előtt kihallgatásban részesítette a magyar minisztereket, kik a kor-

mány nevében fejezték ki a szerencsekívánatokat a trónörökös eljegyzése fölött. E kihallgatás egész magán jellegű volt. Hír szerint ő felsége a miniszterek előtt kijelentette, hogy a trónörökös jegyváltása minden diplomaciai közvetítés nélkül történt. Az országgyűlési küldöttségek fogadtatása déli 1 órakor történt, a nagy kihallgató teremben. A király ülve, a királyné a trón mellett balfelől állva hallgatták *Simor* bíbornok-érseknek a küldöttség nevében mondott beszédét.

A primás a két ház hódelatát, örömet és szerencse-kívánatát nyilvánító beszédére ő felsége azt válaszolta, hogy a híu ragaszkodás e kifejezése nagybecsü előtte és fia előtt, mert újabb zálogát nyújtja azon kapcsolatnak és hűségnek, mely Magyarországot az uralkodó családhoz fűzi. Meg van győződve ő felsége, hogy az ország szintoly meleg ragaszkodással környezendi az unokát, mint szeretve tisztelte a boldogult nagyatját, s hogy meg fogja találni a szeretet kedves hazáját.

A király és királyné a küldöttség tagjaival még társalogtak. Azután a főváros küldöttségének fogadása következett. E küldöttség feliratot is nyújtott át s *Ráth* Károly főpolgármester az üdvözlő beszédében említette azt a mély hálát is, melylyel a főváros a menyasszony nagyatnya iránt viseltetik, ki a főváros újjáalkotója volt. A király válasza is hangsúlyozta, hogy a főváros örömeiben látja azon kegyeletet is, melyet boldogult nagybátyja iránt Budapest lakossága hálással megőrzött.

Az üdvözlések után *Salávy* és *Majláth* a két ház elnöke táviratilag küldte üdvözlőt Brüsszelbe a trónörökösnek és arájának.

A trónörökös és menyasszonya e hó 14-én fényképeztek le magukat Brüsszelben; *Stefánia* hercegnének csakis gyermekkori arczsképe volt eddig. A fényképek több alakban készültek. Levétetett először a hercegnő állva és ülve, azután jegyesével karofogva; egy másik képen a hercegnő ül, a jegyese mellette áll az asztalra támaszkodva. A képek délben 1/11 órától 12-ig készültek. *Stefánia* hercegnő arczképéből már Budapestre is érkeztek példányok, mi azonban híu és művész kiivitelü másolatban óhajtván bemutatni — közlését e hétről el kellett halasztanunk.

A magyar korona és koronázási jelvények arkhaeologiai megvizsgálását ő felsége a tudományos akadémia kérelmére megengedte. A megvizsgálással *Ipolyi* püspök, *Henszlmann* s *Pulszky* Károly bízták meg, kik e tárgyban érintkezésbe lépnek a koronaörökkel.

A kolozsvári jótékony bazar összes bevételé meghaladja a 3000 frtos s ezer forint marad a jótékony nőegylet javára.

Hunfalvy Pál nagyérdemü tudósunk, márcz. 12-én ünnepül 70-dik születésnapját. Hunfalvynál 25 év óta az akadémiai ülések napján, hétfőn, esténtként egy-egy társaskör szokott összegyülni, melynek tagjai többnyire akadémikusok. E tagok az évek során át változtak, de a házi ur és asszony szeretetreméltósága s barátsága mindig ugyanaz maradt. Egykor *Reguly*, *Repiczky*, *Toldy* tartoztak e körhez, most *Greguss*, *Fraknoi* stb. E kör most, Hunfalvy Pál 70 dik születésnapja alkalmából, díszes koszorúval, üdvözlő beszéddel, sok áldomással és egy tréfás verssel lepte meg az ősz tudóst. Az üdvözlő beszédet *Fraknoi* mondá, a tréfás verset pedig *Greguss* Ágost írta, s e szójátékkal kezdődik: „Hetvenedik Hunfalvy Pál.

Nagy életkor. Gyöngyösön nem régebben temették el a város két legöregebb lakosát. Az egyik 109 éves férfi volt, a másik 105 éves asszony. Az előbbi még teljesen ép fogakkal bírt, s a halált megelőző napon jóízűen dohányzott.

A tavaszi verőfény helyett még mindig téli fagy uralkodik, s márczius közepén nem egy helyen találtak az országban megfagyott embereket. E hó 18-án valóságos decemberi hó-vihar dühöngött *Zenta* és *Szeged* környékén.

A magyarországi lapok Ausztriában. Míg nálunk széltűben árulják a bécsi lapokat, Bécsben és Ausztriában nem engedik meg a magyar lapok árulását, s a bécsi rendőrség közelébb is visszaszantította *Rantmann* kiadókat, valamint az „Egyetértés” szerkesztőjének kérelmét, hogy lapját számonkint árulhatassa.

Előfizetési fölhívás

a „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” 1880. ápril—júniusi folyamára.

Azon t. olvasóinkat, kiknek előfizetése márczius hó végével lejár, fölhívjuk, hogy megrendeléseiket idejében megteni sziveskedjenek, nehogy a lapok küldésében fennakadás történjék.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK

Negyedévre:

A Vasárnapi Ujság frt 2.-
A Vasárnapi Ujság a „Világkrónika”-val együtt 2 50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 3.-
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónika”-val együtt 3 50

Félévre:

A Vasárnapi Ujság 4.-
A Vasárnapi Ujság a „Világkrónika”-val együtt 5.-
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 6.-
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónika”-val együtt 7.-

■ A „Világkrónika” címü képes heti közlöny, mint hetilapjaink közleményeinek kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdekl eseményeket, az azokban kiválóan szereplő személyiségeket népszerű nyelven irt magyarázatokkal kísért képekben mutatja be az olvasónak és részletesebben is ismerteti. Közül tájékoztató cikkeket, elbeszéléseket, utirajzokat, nép- és tájismertetések, szemléltető jelentéseket a hazai és külföldi közérdekl mozzanatokról, találmányokról, fölfedezésekről, szóval mindazon nevezetesebb jelenségekről, melyek akár a politika, akár a mivélődés-történet terén, akár az emberi társadalom életének más ágazataiban fölmerülnek, ugy szintén mulattató apróbb közleményeket, közhasznú tudnivalókat stb. — A „Világkrónika” jövöre is tekintint egy iven, több képpel illusztrálva fog megjelenni. — 1880. január—márcziusi évnegyedi folyama 50 krért még folyvást kapható. ■

A „Vasárnapi Ujság”-ból 1879-ről teljes számú példányokkal szolgálhatunk.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonság kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz. a.)

A Franklin-társulat hírlap-kiadóhivatalában (Budapest, egyetem-utca 4. sz.) megrendelhető:

„Képes Néplap és Politikai Híradó” a legolcsóbb ujság a magyar nép számára.

A Képes Néplap félévre 1 frt.
A Képes Néplap a Világkrónikával együtt, félévre 2 frt.

Halálozások.

KUBINYI LAJOS, kinek megdöbbentő gyászos halálát már említettük 1822-ben született Szabolcsmegyében. Ügyvédi pályára készült, de a gazdálkodásra adta magát. Az ötvenes években külföldre utazott s közgazdasági és mivélődéstörténelmi tanulmányokkal foglalkozott. Ez időben fordult figyelmé az irodalom felé, s két irányregényt irt. Rendszeres irodalmi működése a hatvanas években kezdődött, s ekkor nagy tevékenységet fejtett ki. A „Hon” munkatársa lett, hol másfél évig a közgazdasági rovatot vezette. A 48-as párt megalakulásakor a „Magyar Ujság” fődolgozóvá lett, majd pedig szerkesztette is. Sok könyvet, füzetet és röpiratot irt közgazdasági érdekek és kérdések fejtegetésére és azok népszerű felvilágosítására. 1878 tól kezdve a „Házi lap”-ját szerkesztette, mely a „Néptanítók Lapja”-nak állandó melléklete volt. Szorgalma s munkaköve páratlan volt, nem lehetett oly időt találni, midőn ő kész nem lett volna a czikkírására. Az utóbbi években betegeskedni kezdett, s anyagi gondok és kinos betegség sulya alatt tört meg anyyi a, hogy erőszakosan kívánt megszabadulni az élettől. Szerény, elvonult természetü és igen jellemes férfi volt. Annál kinosabbanlepett meg mindenkit öngyilkossága. Temetésére képviselők és az iró segélegylet adták össze a szükséges összeget. Özvegye és egy fia maradt, ki jelenleg Szabolcsmegyében gazdálkodik. Béke hanvaira!

Elhunytak a közelebbi napok alatt: **BALOGH KORNÉL**, Komárom, Győrmege s Esztergom város volt főispánja, Győrmege volt követe, 76 éves korában Győrben. — **GYERTYÁNFFY JÁNOS**, torontalmegyei földbirtokos, a megye egyik derék fia, 80 éves korában Gyéren, özvegyet, tíz gyermeket s harminczöt unokát hagyván maga után. — **DOSA LAJOS** tekintélyes földbirtokos Makkfalván, 76 éves korában és **M. VÁSÁRHELYEN** temették el. — **PAUER RUDOLF**, nyugalmazott püspökségi számtiszt, 60 éves korában Nagy-Szalontán. — **KECSKEMÉTHY ÖDÖN**, néhai *Keckeméthy* Aurél publicista legidősb fia, a magyar általános hitelbank tisztviselője, 26 éves korában Budapestben, ifju özvegyet hagyván maga után. — **GÖRZS LAJOS** gyógyszerész, volt honvédszázados, Csáktornyan. — **Telkibányai Kopp** EMIL őrnagy s őrmester a magyar testőrségnél, 52 éves korában Bécsben. — **Simor LAJOS** ügyvédjelölt, 25 éves korában Körmentden. — **LEKÁTI LÁSZLÓ**, 75 éves korában Pákán. — **Hajdu Béla** földbirtokos Hont-

A szeptéptérvári robbanás. — A csár, a trónörökös és a bolgár fejedelem az ebédő ajtajában. (Haenen, a „Monde Illustré” szeptéptérvári tudósítójának rajza után.)

A „VILÁGKRÓNKA” LEGUJABB SZÁMÁBÓL.

Az 1054. sz. feladvány megfejtése.

Sardotsch N.-től.

Megfejtés.

Világos indul s a negyedik lépére matot mond.
1. H8—d7 Vc2—d3 a)
2. Be4—e5 Kd5—c4
3. Be5—c5 matt.

1. B14—c4: b)
2. Vg6—e4 Kd5—c6
3. Vc4—e5 matt.

1. Bd4—d3: c)
2. Vg6—e6 F17—e6:
3. Hd7—f6 matt.

1. Bd4—c4
2. Vg6—e6 Kd5—e6
3. Be4—c5 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József, Gelsen Giesinger Zsigmond, Sarospatakon Gérecz Károly, Nagy-Dobronyan Námet Páter, Kolozsvárt Csipkés Árpád, Budapestben K. J. és F. H. Tatán Josefovits Gyula, Karakón Homolka János. A pesti sakk-kör.

Szerkesztői mondanivaló.

Déva, R. L. Az érdekes cikket köszönettel vettük. A képet átadtuk egyik leggyesebbb rajzolóknak. **München** P. Gy. A képek még nem érkeztek meg, de a levél szerint nem késhetnek már soká. Igyekszni fogunk gyorsan fölhasználni.

B—k. T. A nihilizmus eredetéről szóló cikkorozatát a „Világkrónika”-ban közöltük, miután e mellékletünkben már több erre vonatkozó közlemény jelent meg, s e dolgozat azok kiegészítésül szolgál. **Önajtás.** Egy pár jó szót? Azt adhatunk, az igyekes megírja. A vers azonban szegény még. Nincs benne versérődellet; s a befejezés egészen elüt attól, a mit előzményei után várnánk.

Osáti Gyari. Most sem jobb. **K. I.** Oly ifju volt stb. Kiforratlan, homályos dolgok. Nagyokat akar mondani s érthetetlen lesz. Mások erőlteték s mégis vizsgálatlanul prózái a kifejezés. Az öt költeményben összesen sem találtunk egy sikerült strofát.

Budapest. Cs. L. Keresse föl alkalmilag szerkesztőinket, s akkor szóval megadjuk a választ. **L. I.** Indítanék... stb. Csuda Petőfi-remiszeczenziák! De milyen gyarlók! A mi nem az: még gyöngébb. **Légyotón.** Elég hangzatos; de ez legfőbb, majdnem egyedüli érdeme.

Kritikán alul. Hallod anyám... A számitótt. — Nándorkának. Az ér. óhajításom.

Tartalom.

Szöveg: Saiget József. — Anonymus. Kéltmény. Eperjei Beletöl. — Zsiga bécsi. Rajz. Irta: Heutaller Etma. — Az első burgonyák. — Az állati magnetizmusról. — A góház.

Verne Gyula regénye. — A Szent-Gotthard alagut. — Kossuth a népies irodalomról. — Újabb adalékok a branyiszki csatáról (négy levél). — Rácz-örház a tiszai gáton. — Vándorposzt. *Herman Ottó*tól. — A kolozsvári jótékony bazar. — Az országos képzőművészeti társulat közgyűlése. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyetek — Ml ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Hetinaptár. **Képek:** Saiget József. — Oláh emigány. Koller K. tanár fényképe után. — Rácz-örház a tiszai gáton, Szentes mellett. — Az első burgonyaszüret a berlini fejedelmi palota kertjében 1649-ben. — A góház (egy kép.). — Az első találkozás a szeptéptérvári alagutban 1880. február 29-én. — A branyiszki csata térképe. — A szeptéptérvári robbanás.

HETI NAPTÁR. Márcz. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	Israélita
21 V	6 Virág. Ben. C Pálm Bekény	9 E I bűjt 40v.	9 nör. h.
22 H	Katalin sz. Okt. Kázmér, Alfród.	10 Kodrat.	10 B. M. M.
23 K	Otto hitv. G. Győző	11 Sophron.	11 Manasz.
24 S	Gábor főangy. Gábor főangy.	12 Niephor.	12
25 C	Gy. a. E. A. N. cs. T. N. cs. Gy. a. B. A.	13 Theophan.	13 Manó
26 P	Nagy pént. Ma. Nagy pént.	14 Benedek.	14 Husv. el.
27 S	Nagy sz. Rúp. T. N. szomb. Rúp.	15 Ágap 6 stvk. 158 P. I. n	

Hold változásai. ☾ Holdtölte 26-án 2 óra 39 perczkor délut.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. sz.)

Kwizda F. J., es. k. udv. szállítónak, Korneuburgban.

Két év óta folyozást heves fájdalomokat szenvedtem jobb vállamban, és karomat sem sajátteregyel föl emelni, ha pedig ez a bal kéz segélyével megtörtént: sajátteregyel támet leeresztési nem bírtam; s mozgások borzozó fájdalmakat okoztak, s minden, az orvosok által rendelt szerek egészen siker nélkül maradtak. Már attól féltem, hogy egész életemre nyomorék maradok, a midőn egy barátom sürgős biztatására, az On cs. k. szab. üdítő medvéhez folyamodtam. A kevés vizzel hígított üdítő medvével egy vászonrongyot megnedvesítettem, s azzal este karomat vállamtól egészen a könyökhejtálig beburkoltam. Reggel fölébredés után, mint 2 év óta rendszeren, karomat nagy elővigyázattal elkezdtem mozgatni, a mi máskor mindig a legnagyobb fájdalommal járt — most azonban, legnagyobb örömmre és meglepetésemmre, karomat szabadon, minden segítség és fájdalom nélkül bármely irányban mozgathattam és minden fájdalomtól szabad, s karom teljes használatában vagyok.

Krwizda. Tchorzeszki Viktor, cs. k. postamester. A beszerzési források a mai számmunkban foglalt Gicht/huid címü hirdetésben vannak felsorolva.

Keg batoros hasznosítottság... 10 krajczár... 90 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetőnyelűk... Oppekli A. Wollzeile Nr. 22.

ALTER ÉS KISS

Királyné Ő Felségének udvari divatárúszállítói Budapesten

a tavaszi idényre

ajánlanak gazdagon felszerelt raktárukból

mindennemű legújabb ruhakelméket estélyi, társasági, utcai és utazó-ruhákra, reggeli öltözékek- és pongyolákra,

diszkelmei különlegességeket, bársonyban, selyemben és gypjuban; eredeti párisi minta-ruhákat;

a legújabb tavaszi felöltőket rendkívüli választékban; utazó- és esőköpenyeket, végül

valódi lyoni selyemkelméket úgy mint fekete kasmirokat minden minőségben.

Ruhák saját műtermükben a legújabb francia minták szerint készíttetnek. Menyasszonyi kelengyék s bárminő megrendelések legrövidebb idő alatt teljesíttetnek.

Kelméinták kívánatra bérmentve küldetnek.

Édeskuty L., magy. kir.-udvari ásványviz-szállító,

európai gyógyfürdők és ásványvíz-források vezérigényűké Budapesten, Erzsébet-tér 7-ik szám. Természetes ásványvizek és forrástermékek telepe.

Főraktára:

Adelheid, Bártfa, Bikszád, Bilin, Borszék, budai keserűvíz-források, Bazás, Carlsbad, Cigelka, Csiz, Franzensbad, Előpaták, Ems, Friedrichshall, Fűred, Glessühli, Gleichenberg, Hall, Igmánd, Johannisbrunn, Ivánda, Kissing, Klausen, Korintica, Lippik, Lubló, (Luh) Margit-forrás, Lühácsóvitz, Marienbad, Német-Keresztur, Olenyova, Parád, Prebna, Püllna, Pyrmont, Radein, Rohitsch, Saldschitz, Schwalbach, Selters, Spa, Suligul, Szántó, Sallács, Szolva, Szulin, Tarasp, Vichy és Wildungeni forrásoknak.

Ezen régi czég, valamint az orvos urak, úgy a t. ez. közönség bizalmát bírván, gyors fogyasztásnak örvend, minek folytán azon helyzetben van, hogy mindenkor friss töltésű vizekkel szolgálhat.

Az ásványvizek valódisága és frissesége tekintetében, a készletek a városi főorvos ellenőrzése alá vannak helyezve.

Arjegyekkel kívánatra ingyen szolgálunk. Ásványvíz-ivóhely.

A közelfekvő kellemes sétáló hely és ületemben tett készület nagy alkalmat nyújtand az ásványvíz gyógyhasználatára.

Marienbadi, (Luh) Margit-forrás, seltersi, korinticai, budai keserűvízzel és karlsbadival (ez utóbbi melegítve) pohárszámra is szolgálunk.

PARIS Nyári ivad 1880 PARIS

AUSZTRIA-MAGYARORSZÁG MÉLYEN TISZTELT HÖLGYEIEHEZ.

Grands Magasins du Printemps Parisban,

tisztelettel tudatják, hogy képes fő tárgygyűjelmük a nyári ivadra (1) immár megjelent. A legújabbakat tartalmazza selyem, sima gypju és phantasia-szővetben, valamint a legzebb mintákat felöltők, jelmezek, gyermekruhák s több effélékből.

Főnébbi divat-album egyuttal közelebbi értesítést tartalmaz szállítási föltételeinkről, ugyanis árunk vitel- és vám-díjmentes szállításáról egész Ausztria-Magyarországba, a mely leginkább a Printemps által lett életbe léptetve. Az album, bérmentes megkeresésre, mindenkinek ingyen és bérmentve megküldetik.

Czim: Mr. JULES JALUZOT

GRANDS MAGASINS du PRINTEMPS PARIS.

1) A tárgygyűjelmű francia, német, holland, olasz, spanyol, svéd és dán nyelven kapható.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetemes utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtáránál kapható:

VASUTKISAJÁTÍTÁSI KÉZIKÖNYV.

Gyümölcsfák

(100db kajszinbarack, szilva, ringló eös, 6-7' magas korona fa 45 ftt o. é.), ribizke, koszméte, málna, szeder, spárga-gyökerek, ákác, magoncok, kaphatók

Dr. Málnay Ignác tahi-fótfalusi faiskolájában. Arjegyzeik kívánatra bérmentesen küldetik. 5701

Arcz-szór

eltávolítására hölgyeknél: a legújabb mérlegmentes és ártalmatlan készítmény, mely csupán a szőrt támadja meg, s a gyöngéd bőrt nem ingerli. Egy üvege 1 ftt 50 kr.

Cosmetique Fluid et Poudre. Mint kendőző szer a leg jobb és legártalmatlanabb készítmény, miután a bőrt magát folytonosan használat mellett fehéren és puhán megtartja. Egy csomag 2 forint.

Cosmetique Pasta. A szeplős eltávolítására szolgál, és gyöngéd, fehér bőrt szerez, egy adag 1 ftt 50 kr.

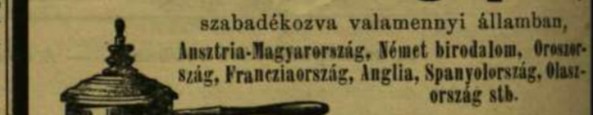
Römhild (Thüringia). Rottmanner J., gyógyszerész. Letét: Bécsben Neustein Fülöp gyógyszerzet.

Ujajólvasás vagy asztali beszédigézet alatt ezen elegánsan kiállított gépen az asztalon, avilág legkedveltebb italai (kávé vagy tea) elkészíthetők legrövidebb és legegyszerűbb eljárás. Csak 5 perc! E gép ára csappal együtt, mint valódi dísz minden háztartásnak, rendkívül csekély: 2 3 4 6 8 személyre 2 ftt, 2 ftt 50. 3 ftt, 5-50 4 ftt

Utánzók hatóságilag üldözöttek. kávé- és tea-gépek,

Cs. k. kizár. szabad. a la minute

szabadékozva valamennyi államban, Ausztria-Magyarország, Német Birodalom, Oroszország, Franciaország, Anglia, Spanyolország, Olaszország stb.

Ujajólvasás vagy asztali beszédigézet alatt ezen elegánsan kiállított gépen az asztalon, avilág legkedveltebb italai (kávé vagy tea) elkészíthetők legrövidebb és legegyszerűbb eljárás. Csak 5 perc! E gép ára csappal együtt, mint valódi dísz minden háztartásnak, rendkívül csekély: 2 3 4 6 8 személyre 2 ftt, 2 ftt 50. 3 ftt, 5-50 4 ftt

Szállítás az ország beküldése vagy utánavétél ett, 5 dróbnál megfelelő engedély. — Egyedül szállítja a

Első gyári raktár WLACH ALBERT BÉCSBEN, II. Praterstrasse 18, Ecke der Aspergasse.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar. Irod. Intézet kiadásában (Budapest, egyetemes utca 4) megjelent és kapható

Az izraeliták körülmetélése történeti és orvosi szempontból.

Írta Dr. ZIFFER KÁROLY.

Ára füzve 60 kr.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetemes utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtáránál kapható:

A BÉGUM ÖTSZÁZ MILLIÓJA. REGÉNY.

A BOUNTY LAZADÓI. Elbeszélés.

VERNE GYULA után francziából

SZÁSZ KÁROLY. Képekkel.

Ára füzve 1 ftt 20 kr.

Első magyar általános biztosító társaság Budapest.

Table with columns: Könyvtár, Mérleg-számla 1879. december 31-én, Törlet, and various financial entries.

Table with columns: Könyvtár, Mérleg-számla 1879. december 31-én, Törlet, and various financial entries.

II. Életbiztosítási üzlet. Budapest, 1879. január 1-től december 31-ig. Tizenhétedik évi zárszámla 1879. január 1-től december 31-ig.

